Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси
Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 11 июнь
СЕШАНБА
№ 110 (5.152).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ♦ Ҳафтада беш марта чоп этилади

Суҳбат пайти. Р. НУРИТДИНОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

ФРАНЦИЯ ЭЛЧИСИ ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов Ўзбекистонда меҳмон бўлиб турган Франция жумҳуриятининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси жаноб Бертран Дюфуркни 10 июнь куни қабул қилди.

И. А. Каримов билан Б. Дюфурк ўртасида суҳбат бўлиб ўтди, суҳбат чоғида Ўзбекистон ССР Президенти меҳмонга сўнгги вақтда Ўзбекистонда амалга оширилаётган катта ва муҳим ўзгаришлар ҳақида сўзлаб берди.

И. А. Каримов чет мамлакатлар билан иқтисодий ҳамкорликни йўлга қўйиш учун жумҳурият салоҳияти имкониятлари ва қувватларига элчининг эътиборини қаратди.

Суҳбат чоғида ишбилармонларнинг Тошкентда бўладиган учрашуви тўғрисида гаплашилди, учрашувга 500 нафардан ортиқ хорижий ишбилармонлар ва вакиллар, шу жумладан Франциядан ишбилармонлар таклиф этилган. Икки халқ ўртасидаги азалий маданий алоқаларга, уларни янада ривожлантириш истиқболларига алоҳида эътибор берилди.

Тошкентда Франция элчихонасининг ахборот марказини очиш тўғрисидаги таклиф диққатга сазовор эканлиги таъкидланди.

Элчи Бертран Дюфурк жумҳурият Президентига кўрсатган эътибори учун миннатдорчилик билдирди.

Суҳбатда Ўзбекистон ССР Президентлик Кенгашининг аъзолари — Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, жумҳурият ташқи ишлар вазири С. О. Азимов, Франция томонидан — Франция республикасининг СССРдаги элчихонаси маслаҳатчиси Том Вокье қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ПИЛЛАКОРЛАРНИНГ МЕҲНАТ ҒАЛАБАСИ

Жумҳуриятимиз пиллачилари пилла тайёрлаш давлат режасини бажардилар. Бош пиллахоналарга ҳозиргача 31023 тоннадан кўпроқ хом ашё етказиб берилди. Яъни топшириқ 101,2 фоиз бажарилди. Етиштирилган ҳосилнинг 85 фоиздан кўпроғи олий навга қабул қилинди. Ҳар қути қурт уруғидан ўртача 57 килограмм пилла олинди.

Фарғона, Андижон, Бухоро, Самарқанд ҳамда жумҳуриятнинг бошқа вилоятлари меҳнатчилари жумҳурият пиллачиларининг меҳнат ютуқларига катта ҳисса қўшдилар.

Бу йил баҳорнинг ноқулай келишига қарамай, ана шундай натижаларга эришилди. Ёғин-сочинлар, шамоллар, айниқса тунда ҳароратнинг пасайиб кетиши ипак қуртининг ривожланишига ва унинг озуқа базасига салбий таъсир қилди. Пиллачилар фидокорона меҳнатлари, бой тажрибалари туфайли муваффақиятга эришдилар.

Жумҳуриятнинг юзлаб жамоа ва давлат хўжаликларидаги мўл ҳосил усталари ҳар қути қурт уруғидан 80—90 килограмм пилла олдилар. Уларнинг орасида Қорақалпоғистондаги «Ленинизм» давлат хўжалиги, Олтинкўл районидаги «Коммуна», Қоракўл районидаги К. Маркс номли, Жиззах районидаги «Москва» жамоа хўжаликлари ва бошқа жуда кўп хўжаликларнинг пиллачилари бор.

Давлатга пилла топшириш давом этмоқда.

(ЎзТАГ).

Айни кунларда жумҳуриятимизда пилла ҳосилини йиғиб-териб олиш авжида. Машаққатли касб эгалари ўз меҳнатларини сарҳисоб қилмоқдалар. Куни кеча Пайариқ райони заршунослари ҳам марранни эгаллашди. Пиллачилар 2441 қути уруғни парваришлаб, ҳар қутидан ўртача 64 килограммдан хом ашё етиштиришди. Йиллик режа 120,8 фоиз қилиб бажарилиб, давлатга 153 тоннага яқин қимматли маҳсулот сотилди.

Айниқса, райондаги «Коммунизм», «Янгиобод», Калинин номли, «Ленинизм» жамоа хўжаликлари заршунослари самарали меҳнат қилдилар. Бу хўжаликларда режа 130 фоиздан зиёд қилиб бажарилди. Ҳар қути уруғликдан олинган ҳосил ўртача 80 килограммни ташкил этди.

Районда тажрибали, ўз касбининг усталари кўп. Масалан, «Ленинград» жамоа хўжалигидан Ҳайитой Қаршиева, Гулсара Ўтаганова, «Коммунизм», жамоа хўжалигидан Холбуви Алиқулова, Нафас Муқимов, «Ленинизм» жамоа хўжалигидан Раҳима Кенжаева, Ибодат Умарова, Калинин номли жамоа хўжалигидан Роҳила Боқиевани ҳамқишлоқлари моҳир пиллакор деб тилга оладилар.

— Бу йилги баҳор серёғин келди, — дейди район партия комитети ташкилий бўлимининг мудири Раҳмат Маҳмудов. — Бу пиллачиларимизга ҳам қийинчилик туғдирди. Сел келиши хавфи сезилиб турди. Намгарчилик ошиб кетди. Тут барглари доимо ҳўл бўлди. Лекин азамат деҳқонларимиз ҳар доимгидай бу йил ҳам табиат хуружини енгдилар. Пиллакорларимиз режадан ташқари 27 тонна маҳсулот топшириб, социалистик мажбуриятни ҳам адо этдилар.

Ҳ. КАРИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ПАРВАРИШ ҚИЗҒИН

Киров районидаги «Москва» жамоа хўжалиги пахтакорлари ўтган йили 978 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 34 центнердан сифатли хом ашё етиштиришганди. Меҳнат аҳли жорий йилда ҳам юксак марранн кўзлаган: ҳосилдорликни гектар бошига 36 центнердан оширишмоқчи. Айни кезларда ғўза парвариши қизғин олиб борилаяпти. Ўттиз олтита культиватор тўхтовсиз ишлатилмоқда. Дала юмушларида 670 нафар ишчи фаол қанашаяпти.

— Барча пайкаллардаги ниҳоллар қийғос шонага кирди, — дейди бошқарув раиси Собиржон Пўлатов. — Июнь ойида ҳар туп кўчатда 12-15 та шона, гул олишга, дастлабкиларини кўсакка айлантиришга қарор қилганмиз. Ҳозир бутун куч-ғайратни шунга қаратаяпмиз.

Ғўза парваришида Баҳриддин Жамолов, Алиназар Нишонов, Эсонали Камолов, Ҳасанбой Ортиқов бошлиқ бригадалар пешқадам. Қатор ораларига ишлов беришда ва озиқлантиришда Орифжон Эргашев, Тўйчибой Деҳқонов, Қодирали Умаров, Абдужалил Раимов каби механизаторлар ўрнак кўрсатишмоқда.

А. УЗОҚОВ.

ИЖАРА АСОСИДА

Большевик районидаги «ВЛКСМ 60 йиллиги» давлат хўжалигида тажрибали деҳқонлар кўп. Улар 6-бўлимда ҳам талайгина. Аҳил жамоа муаммоларни ҳал қилишда билим ва маҳоратни ишга солмоқда. Белгиланган режалар бажарилмоқда. Айни кезларда заршунослар ғўза парваришини уюшқоқлик билан давом эттирмоқдалар. Жамоатчи мухбиримиз Ғайрат Бобоқулов шу бўлим бошқарувчиси Ҳаким НОРТОЕВ билан суҳбатлашди.

— Бултур хўжаликда оилавий звено кенг қўлланилган эди. Жумладан сизнинг бўлимингизда ҳам пудрат асосида ишловчилар кўпчилик эди. Бу йил тўлиқ ижарага ўтибсизлар.

— Пудратнинг сўнгги шаклини жорий этиш хусусида кўп маслаҳатлашдик. Қароримиз якдиллик билан қабул қилинди. Боиси, деҳқон мустақилликка интилаяпти. Бунинг устига ҳар бир тийинни ўз ўрнида ишлатиш талаб қилинмоқда. Ижара шароитида ҳамма нарса кўзгудагидек аён. Қанча маблағ ажратилганлигию, қанча ҳосил етиштириш кераклигини пахтакор яхши билади. Гап ишни йўлга қўйишда қолади. Табиийки, деҳқон камроқ сарф-харажат қилиб, кўпроқ даромад олиш пайида. Бир тийин ҳам беҳуда кетмаслигига интилади. Тўғри, звено усулида ҳам яхши манфаат кўргандик. Пахта тайёрлаш режаси ошириб бажарилиб, бўлимимиз бўйича бултур 800 минг сўмга яқин даромад қилдик. Бу йилги мўлжалимиз эса ялпи даромадни 1 миллион сўмдан ошириш. Ҳозир сув масаласи жиддий муаммо бўлиб турибди.

— Уни ҳал қилишнинг иложи борми?

— Ҳар йили кам деганда 3—4 центнер ҳосил обиҳаёт тақчиллиги туфайли бой берилмоқда. Аслида сув оз эмас. Лекин салкам 30—35 чақирим ердан уни олиб келиш керак. Бизга кела-келгунча яна бешта бўлимнинг далалари сув ичади. Албатта, ҳар қандай деҳқон ҳам ўз экинини сувга қондиришни ўйлайди. Парвариш давридa 4—5 кунлаб уй-рўзғордан хабар ололмаймиз. Чунки ариқ ёқалаб сувни қўриқлаб куну тунни ўтказамиз. Хайрият, бу йилдан ҳар бир бўлим навбати билан экинини суғорадиган бўлди.

— Ҳозир қайси бригадаларда иш намунали олиб борилмоқда?

— Илғор юқори ҳосилли жамоалар талайгина. Бекмурод Ҳайитов, Ҳасан Холмўминов бригадалари ишлов беришни уюшқоқлик билан олиб боришаяпти. Ахтам Холмўминов, Кенжа Ҳайитов, Шавкат Юсупов каби механизаторлар ҳар куни 8—9 гектар ердаги ғўзаларга сифатли ишлов беришмоқда.

Ғани Ериев, Ўсар Ражабалиев, Оқнор Жўрақулов бригадалари қулоқнинг охирида. Бу жамоалар ўтган йили баракали ҳосил етиштириб, белгиланган режаларни муваффақиятли уддалашди. Улар 160 гектар майдонда деҳқончилик қилишмоқда. Айни пайтда далаларида ниҳоллар серавж.

— Сув масаласини бутунлай ҳал қилмоқ учун Карл Маркс номли жамоа хўжалиги ҳудудидан насос орқали обиҳаёт чиқариш керак. Хўжалигимиз бунга 30 минг сўм атрофида харажат қилса кифоя. Бугун бўлмаса эртага барибир бу муаммони ечиш керак.

— Мақсадимиз — гектар ҳосилдорлигини ўтган йилгидан ошириш. Фақат юқорида айтганимдек, экинларни суғоришда узилиш бўлмаса бас. Қолган жамики юмушларни аҳил жамоамиз кўнгилдагидек бажаришига ишонаман.

ШОДА-ШОДА ШОНАЛАР

Илон изи йўлдан тушиб келаётган машина тез-тез силкинарди. Раиснинг барваста гавдаси чайқалиб-чайқалиб кетса-да, орқа ўриндиққа суянганича хаёл сураяпти. Радиодан берилаётган қўшиқ тугади. Ўзбекистон об-ҳавони кузатиш маркази маълумоти билан таништирамиз, деган овоз эшитилиши билан раис кескин кўзғалди, ҳайдовчига деди:

— Баландлат!

Ёқимли, майин овоз машина ичини тутиб кетди: «Вилоятимизнинг айрим жойларида қисқа муддатли ёмғир ёғиб ўтади...».

— Жавзода ёмғир ёғадими?

— Тоққа яқин жойларда ёғса керак, — деди шофёр.

— Бу ерлар тоққа яқин. Ҳаҳ, деҳқон-а! Баҳорнинг асов селларидан юрак олдириб қўйгансан-а. Момақалдироқлар сенинг кўксингга мушт бўлиб тушганини ҳамма билади.

Бироздан кейин Ҳасанбой ака деди:

— Бугун кун яхши исийди. Эрталаб ғурракнинг овозини эшитганман.

— Ғуррак биладими? — таажжубланди шофёр.

— Ота-боболаримизнинг гапи бу. Эрталаб ғуррак ғурулласа, албатта кун исийди. Жўрабойнинг даласига ҳайда.

Машина шиддат билан олдинга интилиб, бригада шийпонига етиб келди. Раис, механизаторлар, сувчилар биргаликда нонушта қилишди. Сўнг булоқбошига бориб сувнинг оқимини кузатди. Яна йўлга тушди. Жамоа хўжалигининг 2.100 гектарлик пахта майдонини бирмабир айланиш, ғўза ривожини кўздан кечириш керак. Ахир жавзо деҳқонни элакдан ўтказади. Бугунги кунда у жуда ҳушёр бўлиши керак. Ерни, сувни, шонани, ҳарорату ёруғликни, баргларни бир қарашда кўриш лозим. Бундай пайтда хато қилган деҳқон қош қўяман деб, кўз чиқаради. Раис Ҳасанбой Бўрибоев безовталигининг сабаби ҳам шунда.

* * *

...Мана хўжаликнинг Жўрабой Олланазаров бригадаси. Ҳар гал шу ёққа келаётганда бир воқеа эсга тушади. Ўшанда Жўрабой таниқли механизатор эди. Ғайрати ичига сиғмаганиданми бригадирнинг жиғига тегаверарди:

— Бунча имиллайсиз, бунча ўй сурасиз? Ўн олти гектарликка дори солдириб, сув қўйдириб юборсангиз бўлмайдими? Ғўзалар етилиб қолибди.

— Э, бола, намунча ақл ўргатасан, сен бригадирлик қил, бўлмаса...

Уч йилдирки, Жўрабой бригадир. Биринчи йили кам ҳосилли бригадага бошлиқ бўлди. Аҳвол оғир эди. Шундай бўлса-да, ҳосилдорлик 4 центнерга ошди. Бу йил жамоа 86 гектар майдонда ғўза ўстирмоқда. Режа — гектар бошига 35 центнердан.

Бригадада тажрибали деҳқонлар талайгина. Шуларга суянмоқ даркор. Шу ўй билан Жўрабой Абдуғаффор Мирҳамидов, Суюнбой Турсунбоев, Абдураҳмон Каримбердиев, Синдор Маҳмудов сингари механизатор ва сувчиларга бор фикрини тўкиб солди.

— Қийин, лекин уддалаймиз, — дейишди улар.

Жўрабой бригадирлар орасида катта гапириб юргани бежиз эмас. Дилга яқин, ҳамфикр одамлар билан ишласанг ҳар қандай мушкулот енгиллашади, машаққатлар чекинади. Аъзолар саркорнинг тиниб-тинчимаслигини яхши билишади. Бригадир эрталаб, тушликда ва кечки пайт пайкалларни айланиб чиқади. Колхозчиларга ишонмаганидан эмас, аҳволни ўз кўзи билан кўришга одатланганидан шундай қилади.

Жўрабойнинг кўнглига қўл солиб кўрмоқчи бўлдик:

— Мажбурият 35 центнерлигича турибдими?

— Ҳисобчимиз кундалик дафтар тутган. Ўтган йил шу вақтдаги аҳвол билан ҳозиргисини солиштириб кўринг.

Бригада ҳисобчиси кундаликни зеҳн билан варақлади.

— Ўтган йили шу бугунда 80 фоиз майдон яганадан чиққан, ҳар тупда 4—5 та шона ҳосил қилинган. Бу йил ғўзалар тўлиқ ягана қилинди. Ҳар туп ғўзада 7—8 шона бор...

Бригадир баҳор инжиқликларидан зорланмади. Ҳатто бу мавзуни суҳбатга аралаштиргиси ҳам келмади. Ўз азаматлари ҳақида кўпроқ гапиришни истайди. Ҳар бир гапини «Шундай одамлар билан ишласангиз...», «Шу одамлар бўлмаганда...» дея бошлайди.

Ҳа, ҳали кўп довонларни писанд қилмай босиб ўтасиз, Жўрабой! Фидойи одамлар шунақа бўлишади. Уларнинг ғайратларини, шаҳдларини ҳеч нарса тўсолмайди.

* * *

Бекобод районидаги Ленин номли колхоз дашт ерларида жавзонинг иссиғида ҳам ғир-ғир насим эсмоқда. Абдулла Ўсаров бироз кўксини шабадага тутиб турди. У — Жўрабойнинг мусобақадоши. Раиснинг кечаги гапини бирма-бир тарозига солди. «Тўғри, — деганди раис, — сувли ва дашт ернинг фарқи осмонча. Дашт қумоқ тупроқли, анча-мунча деҳқон унинг табиатини билмайди. Тажрибали сувчиларни у ерга юбормоқ керак. Янги очилган, тағин алдаб қўймасин».

Абдулла бироз эгат оралаб юрди.

— Ие, гул-ку, — деб юборди овоз чиқариб. — Янги ернинг биринчи мўъжизаси.

Бригадир қувончини яширолмай қолди. Ана, холос! Бундай мўъжизани эндигина кўраётгандай гулга қайта-қайта термулди...

Абдулла Ўсаровнинг таржимаи ҳолида пахтачилик йўли муштарак. Эсини танибдики, бутун қувончларини ҳам, ташвишларини ҳам қадрдон далада бошдан ўтказаётир.

Хўжаликда Абдулла Ўсаровнинг ўзига яраша обрў-эътибори бор. У устози, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Абдубашар Усмоновдан пахтачилик сирларини ўрганиб, ҳосилдорликни гектарига 36 центнерга олиб чиқди. Кучли шамол эсувчи, тупроқ эрозияси турлича бўлган бу ердан шундай хирмон кўтаришнинг ўзи бўлмайди, албатта.

— Янги режаларингиз бордир?

— Мақсадсиз яшаш — зерикарли ҳаёт. Ҳу, қуйиб ётган даштни кўряпсизларми? Тухум кўмсангиз пишади. Шуни ўзлаштирмоқчиман.

Ишонч билан яшаш — эзгу фазилат. Абдулла олов пуркаб ётган дашт бағрига яшиллик оламини олиб кираман, деб аҳд қилибдими, демак, уддалайди. Чунки деҳқон лафзини ҳамиша оқлаган.

...Асфальт йўлдан бораётган раиснинг машинаси дашт қўйнида чумоли ўрмалаётгандек туюлади. Кўкдан эса жавзо қуёшининг раҳмати ёғилаётир...

А. ФОЗИЛОВ.

СССР Олий Кенгашининг комитетлари ва комиссияларида

Депутатлар деҳқончилик-саноат биржаси тарафдоридирлар

СССР Олий Кенгашининг Деҳқончилик-саноат ва озиқовқат сиёсати комитетида 6 июнь куни иттифоқ парламентининг деҳқончилик-саноат мажмуидаги кечиктириб бўлмайдиган тадбирлар тўғрисидаги қарори қандай бажарилаётгани муҳокама қилинди.

Депутатлар ушбу ҳужжатни қабул қилганларига роппа-роса икки ой бўлди. Қишлоқда ва у билан боғлиқ соҳаларда ҳеч нарса ўзгармади дейиш вазиятни жўнлаштиришни билдиради. Вазирлар Маҳкамаси вакили, бошқа хўжалик раҳбарларининг хабарларига қараганда, аҳвол ҳамма ерда ҳам бир хил эмас. Парламентда ҳозир бўлаётган муҳокамаларни ишга йўл устида тузатиш киритиш, деб айтиш мумкин бўлур эди.

Кутилганидек, деҳонларнинг иқтисодий аҳволи ва уларни моддий-техникавий жиҳатдан таъминлаш масалалари янада ўткирроқ қилиб қўйилди. Яқинда Олий Кенгаш давлат банкининг қишлоққа берилган аввалги қарзлардан олинадиган фоиз ставкаларини ошириб юборган адолатсиз қарорини бекор қилиш ниятида эканлигини тасдиқлади. Акс ҳолда хўжаликларнинг кўпчилиги инқироз ёқасига келиб қолади. Ушбу масала моҳиятан қай даражада аҳамиятли бўлмасин, у қишлоқларнинг қўл ва оёғини маҳкам боғлаб қўйган муаммолар тугунидаги кичик бир иплир, холос.

Қишлоқ билан саноат ўзаро муносабатларида нарх эквивалентининг номутаносиблиги деҳқонларга техника, бинокорлик материаллари, кимёвий воситалар, бошқа кўплаб ресурсларни етказиб беришдаги камчиликлар сабабли янада оғирлашиб кетмоқда. Шу муносабат билан мунозараларда сўзга чиққан Иттифоқ деҳқончилик-саноат таъминоти идорасининг раҳбари биржа тузилмаларини асосли равишда ёқлаб гапирди. У қонун чиқарувчиларни эркин нархларда сотишга рухсат этилган маҳсулотнинг 30 фоизи биржа орқали ўтишига кўмаклашишга чақирди, шу нарсагина қишлоқ хўжалик хом ашёсига ҳам, деҳқончилик-саноат ходимларига жуда зарур бўлган молларга ҳам адолатли нарх белгилашга ёрдам бериши мумкин. Биржа ҳозирча неча ўн йиллардан бери мавжуд бўлган ресурсларни марказлашган ҳолда тақсимлаш тизими ўрнини бир йўла эгаллай олмаса ҳам, унинг аҳамияти кун сайин ортиб боради.

Дарвоқе, ТАСС эркин савдо натижасида юзага келаётган нарх-наво тўғрисида деҳқонларни ўз вақтида кенг хабардор қилади. Агентлик бундай маълумотларга қизиқувчилар бўлади, деб умид қилади ва ҳар қандай саволларга жавоб беришга тайёрдир.

А. ДЗЮБЛО,
ТАССнинг парламентдаги мухбири.

ЎН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг бешинчи сессияси эртага, 12 июнь куни соат 15.00 да Ўзбекистон ССР Президенти аппаратининг мажлислар залида очилади.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари диққатига

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари 1991 йил 12 июнь куни соат 11.00 да Ўзбекистон ССР Президенти аппаратининг мажлислар залига овоз беришнинг автомат қурилмасидан фойдаланиш тартиби билан танишиш учун таклиф қилинадилар.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари бугун, 11 июнь куни эрта билан соат 9 дан то 18 га қадар Ўзбекистон ССР Президенти аппарати мажлислар залининг фойесида рўйхатга олинади.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари гуруҳлари вакиллари кенгашининг қатнашчилари диққатига

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари гуруҳлари вакилларининг кенгаши эртага, 12 июнь куни соат 13.00 да Ўзбекистон ССР Президенти аппаратининг кичик мажлислар залида бўлади.

ВИЛОЯТ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Халқ депутатлари Сурхондарё вилоят Советининг сессияси бўлди. Унда халқ депутатлари Советларининг вилоят ҳудудида яшаётган миллатлар ва элатларнинг ўзига хос маданияти, анъаналари ва урф-одатларини сақлаш ҳамда ривожлантириш ишлари тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Депутатлар аввалги сессияда айтган танқидий мулоҳазалар ҳамда таклифлар қандай бажарилаётгани кўриб чиқилди.

Ташкилий масала ҳам кўриб чиқилди. Х. Ш. Шарафуддинов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан вилоят ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари вазифасидан озод қилинди. Бу лавозимга илгари вилоят молия бошқармасининг бошлиғи бўлиб ишлаган К. Б. Бобоқулов сайланди.

Сессияда халқ депутатлари вилоят Советининг раиси, вилоят партия комитетининг биринчи котиби Ҳ. Э. Бердиев нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

Бозор шароитида хўжалик иқтисодиёти

ҲАЁТ САБОҒИ

Касбим иқтисодчи. Тошкент халқ хўжалиги олий билимгоҳини битирганман. Дастлаб «Партия XX съезди» давлат хўжалигида ҳисобчи бўлиб ишладим, сўнгра бош ҳисобчиликка кўтарилдим. Вилоят план комиссияси раиси вазифасида ўн йилдан ортиқ ишладим. Шу ташкилотга раҳбарлик ҳам қилдим. Иш фаолиятим ва тажрибамдан шу нарсани сездимки, бизда режалаштириш юқоридан тайёрланиб, кўрсатма берилади. Жойдагиларнинг таклиф ва мулоҳазалари аксарият ҳисобга олинмайди. Бу нотўғри усул ҳамон яшаб келаётгани кишини ажаблантиради. Кимга қанча машина, қанча ўғит керак, қанча маҳсулот ишлаб чиқариш имконияти борлиги юқоридагилардан кўра пастдагиларга яхши аён. Айтган таклифларингизу арзларингизга раҳбарлар қулоқ солишмасди. Энди вазият бутунлай ўзгарди.

Қайта қуриш бошланган йили мени Баҳористон районидаги хўжаликлардан бирига раҳбар этиб тайинлашди. Ўша пайтларда бу хўжаликнинг аҳволи оғир, давлатдан бир миллион сўм қарздор экан. 1985 йилда пахта тайёрлаш режаси бор-йўғи 36 фоизда қолди. Жамоага келганимнинг биринчи куниданоқ шуни англадимки, одамларда меҳнатга иштиёқ сўнган, даромад оз, тадбиркорлик йўқ экан. Шу боис меҳнат аҳли тузукроқ кун кечириши учун шахсий хўжалигини ривожлантириш ҳақида кўпроқ ўйларди. Одамлар кўпчилик қалбига қулоқ соладиган, уларнинг бошини қовуштириб меҳнатга ундайдиган тадбиркор раҳбарга муҳтож эдилар. Қайсики раҳбар хўжалигини ўз оиласидай кўрмаса, унинг ишлари билан чуқур қизиқмаса, ўша жамоанинг келажаги йўқ деяверинг.

Ишни меҳнат аҳлини йиғиб, аҳволни муҳокама қилишдан бошладим. Улар дилларидаги бор дарду армонларини айтдилар. Айрим бригада ва бўлим бошлиқлари ҳамда мутахассислар ҳақида фикр-мулоҳаза билдирдилар. Виждонли, ишбилармон кишиларни масъул вазифаларга кўтардик. Ана шу тадбирлар туфайли бир йил ичида хўжаликда жиддий ўзгаришлар бўлди. Уч йил ичида эса пахтанинг ялпи ҳосилдорлиги 5 минг тоннадан 8,5 минг тоннага етди. Чўлда ишлаш қолоқ, издан чиққан жамоани тиклаш мен учун катта ҳаёт мактаби бўлди.

Орадан кўп ўтмай мени вилоят мева, сабзавот маҳсулотлари етиштириш бирлашмасига ишга юборишди. Кейин яна хўжаликка қайтдим. Қишлоғим — хўжаҳайронликлар мен туғилиб ўсган хўжаликка ишга келишимни вилоят ва район раҳбарларидан илтимос қилишди. Уларни раъйини қайтаришга кўнглим бўлмади.

Одамларнинг талаби билан Дзержинский номидаги 18-давлат хўжалигига ишга келдим. Бу ерда ҳам аҳвол яхши эмасди. Ишчилар олти ойлаб иш ҳақи ололмасди. Хўжалик давлатдан 1 миллион 800 минг сўм қарздор эди. Ҳали-ҳали эсимда, март охирлаб қолган. 500 гектардан ортиқ ер ҳали шудгорланмаганди. Ерни дарҳол ҳайдатиб, чигит экдик. Одамларга иш ҳақи олиб бериш имконияти туғилди. Шу йили барча қарзларни узиб, 1 миллион сўм фойда олинди. Келгуси йил «Аш-25» навли пахта уруғини деярли барча майдонларга экдик. Ҳосилдорликни кўтаришда академик Шукур Иброҳимов ва у кишининг шогирдлари хизмати катта бўлди. Ҳурматли олимни авваллдан яхши танирдим. Ҳосилдорликни оширишда Шукур акадан ёрдам сўрадик. Қишлоқ хўжалиги, айниқса, пахтачилик илмининг билағонларидан бири Ш. Иброҳимов каби жонкуярларнинг мадади билан хўжаликни кўтариб олдик. Ўша йили фойда 2,5 миллион сўм бўлди.

18-давлат хўжалигида иккинчи бор ишлай бошлаганимга ҳам уч йил бўлди. Дастлабки йили рентабелликни 29 фоизга кўтардик. 1990 йилда эса рентабеллик 34,2 фоизга етди. Илғор бригадаларнинг ўртача иш ҳақи ойига 800—1100 сўмга кўтарилди. 2382 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 27 центнердан ҳосил олинди. Ғайбулла Раҳмонов, Илҳом Ҳазратов, Раҳмат Пиримов бошлиқ ижарачилар бригадасида ҳосилдорлик 40—42 центнерга етди. Хўжалик иқтисодиётидаги ўзгаришлар меҳнат интизомига риоя қилиш, ишга онгли муносабат, моддий манфаатдорлик туфайлидир. Бу омилларга риоя қилинмаса, ҳар қандай корхона, жамоа ва давлат хўжалиги ишида силжиш бўлмайди.

Меҳнатни ташкил этишнинг янгича усуллари кундалик ҳаётимиздан тобора чуқур жой олмоқда. Аммо у ҳаётга катта қийинчиликлар билан жорий этилаётир. Аввалига одамлар пудрат истиқболига шубҳа билан қарадилар. Кўпларни бу ишнинг афзаллигига ишонтириш қийин кечди. Биз хўжаликда ижара усулини Қашқадарё воҳасида биринчилардан бўлиб, 1983 йилда Сурхондарё вилоятининг «Сурхон» давлат хўжалиги тажрибасига таяниб бошлаган эдик. Янги усулда ишлаганларга қулай шароит яратдик. Бу биринчи йилдаёқ яхши самара берди. Меҳнат унумдорлиги ўсишига, маҳсулот ҳажмининг кўпайишига, одамлар моддий даромадининг ошишига олиб келди. Шундан сўнг ижара пудратига ишончсизлик билан қараганлар ҳам янгича ишлаш истагини билдирдилар. Ҳозир хўжалигимизда оилавий пудрат асосида ишловчи звенолар сони 64 тага етди.

Бу сабзавотчиликда ҳам яхши самара бераяпти. Ахмат Довуров оила аъзолари билан уч йилдан буён шу усулда меҳнат қилишаётир. 16 кишидан иборат бу оила Мингботмон массивидан ер олиб деҳқончилик қиляпти. Ноз-неъмат бунёдкорлари шу кунгача юрт дастурхонига 10 тоннадан зиёд маҳсулот тортиқ қилишди. Бунда ўғиллари Маҳмуд ва Файзулло, келинлари Инобат ва Раънoларнинг хизмати катта.

Хўжаликда деҳқончилик, чорвачилик умуман айтганда, барча соҳаларда меҳнат аҳли ўз хоҳишлари билан фаоллик кўрсатаяптилар. Ҳеч қандай ташвиқотга ўрин йўқ. Илгарилари эса одамлар раис ёки директорнинг, бригада бошлиғининг қистови билан ишга чиқар, раҳбарларнинг кўп вақти ана шуларга сарф бўларди. Иқтисод ва тежамкорлик деган тушунчалардан йироқ яшадик. Керак бўлса ҳам, бўлмаса ҳам ҳар хил машина ва механизмлар сотиб олиб, уларнинг қувватидан етарли фойдаланмадик. Қаровсиз қолдириб, очиқ ҳавода «чиритдик». Шу тариқа катта пул эвазига сотиб олинган асосий фондларни ишдан чиқардик.

Ўтиш даврида аҳвол тубдан ўзгарди. Кишиларда меҳнатга янгича муносабат пайдо бўлди. Эндиликда ҳар ким меҳнатига яраша, тежамкорлиги ва иш билишига қараб ҳақ олаётир. Ўтган йил хўжалигимизда барча тармоқлардан 10 миллион 988 минг сўм даромад қилинди. Соф фойда 2 миллион 500 минг сўмни ташкил этди. Қишлоқ хўжалик экинларидан олинаётган ҳосил йил сайин ошаяпти. 1989 йилда давлатга 6.263 тонна пахта сотилган бўлса, ўтган йил эса бу рақам 6824 тоннага етди. Пахта ҳажми бир йилда 461 тонна кўпайди. Ҳар гектар ердан олинадиган ҳосил 26,7 центнерни ташкил қилди. Дон етиштиришда ҳам жиддий ўзгаришлар юз берди. Ҳар гектар майдондан 28 центнердан дон ҳосили кўтарилди. Шу билан бирга бултур давлатга 411 ўрнига 540 тонна сабзавот, 385 ўрнига 437 тонна полиз маҳсулотлари, 100 ўрнига 130 тонна мева етказиб берилди.

Одамлар турмушини яхшилашда, мўлчиликни таъминлашда, дастурхонни маҳсулот билан бойитишда чорвачиликнинг аҳамияти катта. Хўжаликда ана шу тармоқни ривожлантириш, унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашнинг барча тадбирларини кўраяпмиз.

Авваллари чорва моллари туёқ сонини кўпайтириш, зотини яхшилашга эътибор берилмасди. Хўжалик раҳбарининг ҳам, партия ташкилотининг ҳам фаолиятига пахта тайёрлаш планининг қандай бажарилишига қараб баҳо берларди. Алмашлаб экишга эътибор берилмади. Етарли озуқа базаси яратмай туриб, чорвачиликни ривожлантириш, уни даромадли соҳага айлантириш мумкин эмас.. Пахта майдонини қисқартириб, маккажўхори, йўнғичқа экаяпмиз.

Бозор иқтисодиётига ўтилиши меҳнаткашлар, айниқса аҳолининг кам таъминланган қисми елкасига оғир юк бўлиб тушмоқда. Бундай шароитда ҳар бир жамоа ёки давлат хўжалиги раҳбари ишни пухта ташкил қилиши, ўз фуқароларини ижтимоий муҳофаза қилишнинг барча йўлларини излаб топиши ва уни ҳаётга тадбиқ қилиши шарт. Жумҳурият Президенти фармонларини амалга ошира бориб, ёрдамга муҳтож оилаларга қўшимча томорқа ерлари ажратаяпмиз. Уларнинг чорва моллари учун ем-хашак бераяпмиз. Яқин кунлар ичида тегирмон ишга туширилишини мўлжаллаяпмиз. Жувозхона қурилаяпти. Ғишт ва кўн заводлари маҳсулот бера бошлади. Нафақахўрларга, ногиронларга, мактаб ўқувчиларига қўшимча ёрдам кўрсатаяпмиз.

Энди яна бир масала. «Турғунлик» сўзига мен унчалик қўшилмайман. Ҳаёт ҳеч қачон турғунликда қолмаган. Доимо ҳаракатда бўлган. 70-йиллар ва 80-йилларнинг бошини шундай деб аташ инсофдан эмас. У даврда айрим соҳаларда қўшиб ёзишлар юз берган бўлса ҳам, маҳсулот ишлаб чиқариш яхши эди. Халқнинг қорни тўқ, усти бут, дастурхонида ноз-неъмат бисёр эди. Қайта қуриш даврига келиб, халқнинг яшаш шароити, турмуши турғунлик йилларидан жуда пасайиб кетди. Маҳсулот ишлаб чиқариш нимагадир кундан-кун озайиб, пулнинг қадри йўқолиб бормоқда. Бунинг ўзига хос сабаблари бор. Бироз қийинчиликлардан сўнг яна тараққиёт ривожлана бошланиши турган гап. Ҳаёт тузумимизни синовдан ўтказаяпти. Ана шундай руҳдаги фикрлар Бош министр ўртоқ Павловнинг Марказий Комитет ва Марказий Ревизия Комиссиясининг қўшма пленуми олдидан қилган маърузасида ҳам айтилди. Менинг кузатишларимча, иккинчи асосий нарса шуки, 70-йилларда катта мансабларда ишлаган, жамият тараққиётига «ҳисса қўшган», жиддий хатоликлари учун тавба-тазарру қилиб, қайта «тарбияланган» кишиларнинг кўпчилиги ҳозирги сиёсатдан норози. Чунки, айни пайтда текин, меҳнатсиз оқиб келадиган даромад манбаининг йўллари қирқилган. Шу боисдан ҳам уларнинг кўпи «демократ»ларга, либералларга, консерваторларга айланиб кетган. Эндигина жамиятда туғилган ҳали йўргакланмаган демократиядан улар ўз мақсадлари учун фойдаланишга ҳаракат қилмоқдалар ва оқимни ўзларига буриб юбориш учун уринмоқдалар. Уларнинг бу уринишлари яхшиликка олиб бормайди. Булар мансаб танлаш, жамиятда юксак раҳбарлик лавозимларини эгаллаш, халқни чалғитиш, бошбошдоқликдан бошқа нарса эмас. Шу боисдан ҳам мамлакат танг аҳволда қолмоқда. Оддий халқнинг ҳаёти қашшоқлашиб бормоқда. Жамиятда мисли кўрилмаган танглик юз бергандан сўнг ҳукумат янги иқтисодий сиёсатни ишлаб чиқишга мажбур бўлди. Бу эса бозор иқтисодидир.

Бозорнинг ўзига хос қонун-қоидалари бор. Унинг ички шарт-шароитини ҳисобга олиб, ишлаб чиқаришни кенгайтириш керак. Маҳсулотнинг нархини, қийматини айрим одамлар эмас, бозор белгилайди. Ҳар бир жамоа ва давлат хўжалиги ишлаб чиқарган маҳсулотини ўзи сотиши керак. Бизда эса ундай эмас. Орада тўсиқ — «хитой девори» мавжуд. Муаммони ўзимиз кўпайтираяпмиз. Хўжалик бир дона тухумни тайёрлов идорасига 20 ёки 25 тийиндан топширади. Транспорт харажати ҳам хўжаликнинг бўйнига тушади. Тайёрлов идораси эса биздан олган маҳсулотни бозорга 30 ёки 40 тийиндан сотиб, мўмай пул олади. Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида бундай идораларнинг кераги бўлмай қолди. Деҳқон маҳсулотини воситачи идора орқали эмас, тўғридан-тўғри бозорга чиқариши керак. Буни иқтисодий эркинлик, бозор жараёни дейдилар. Бундан ташқари кооперативлар ҳам кўпайиб кетди. Ўзи маҳсулот ишлаб чиқармаган ва уни сотмаган бунақа уюшмаларнинг халққа нафи қанча? Айрим кооперативлар, ташкилотлар чайқовчиларнинг, савдогарларнинг «соғин сигири»га айланиб қолди. Кооперация баҳонасида турли мафиялар томир отди. Улар катта-катта кўпорувчилик хатти-ҳаракати билан банд. Шу билан бирга фермер хўжаликларининг ҳам ҳисобини олиш керак. Улар ўз маҳсулотини бозор орқали сотишлари учун шароит яратиб бериш лозим. Шуни таъкидлаш кераккки, фермер учун ҳам, ижарачи учун ҳам маълум тартиб-қоида асосида иш юритиш даркор. Ҳозирча бизда на фермерга, на ижарачига қонун чиқарилган. Америка Қўшма Штатлари ва бошқа ривожланган капиталистик мамлакатлардаги фермер хўжаликлари президент фармонига асосан, у яшаб турган штатга, президентга етиштирган маҳсулоти ҳисобидан маълум миқдорда солиқ тўлайди. Ернинг қиймати учун, ундан фойдалангани учун ҳеч нарса бермайди.

Яна бир масала. Бозорда кийим-кечак ва бошқа маҳсулотларнинг нархи осмонда. Хўш, нега гўштнинг ҳам нархи баланд? Жумҳуриятимиз қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирувчи республикалардан бири-ку? Ҳар йили жумҳуриятда минг-минг тонналаб гўшт тайёрланаяпти-ку? Устига-устак якка деҳқон хўжаликлари ҳам қанча гўшт ва бошқа маҳсулотлар етиштириб, давлатга мадад бермоқда. Шундай бўлса-да, бозорда гўштнинг килоси ўн икки, ўн беш, ҳатто айрим жойларда 20 сўмгача етди. Гўштнинг бу қадар қиммат бўлишига асос йўқ. Уни аниқ ҳисоб-китоб қилиб, халққа етказиш лозим. Бунинг учун режалаштиришни тўғри йўлга қўймоқ керак.

Давр биздан аниқ ҳисоб-китоб билан яшашни, бор имкониятлардан оқилона фойдаланишни талаб этаяпти. Ҳар бир хўжалик, корхона, ҳатто якка деҳқон ҳам ақл-идрок билан иш юритмаса, пала-партишликларга йўл қўйса, бири икки бўлмайди. Ҳозирги оғир иқтисодий аҳвол ҳаммамизни бош қотиришга, хўжаликни юритишнинг, бошқаришнинг янги, қулай ва иқтисодий тежамли усуллари ҳақида ўйлашга даъват этмоқда. Шу боисдан ҳам давлат ва жамоа хўжаликлари иқтисодий эркинлик йўлини ахтармоқдалар. Жаҳон бозорига чиқиш ва у билан муомала қилиш, муносабат ўрнатиш тадбирларини изламоқдалар. Бу ишларни биз аввалроқ бошлашимиз керак эди. Ҳечдан кўра кеч, деганларидек, ишимизнинг охири бахайр бўлса бас!

Бу йилги экиш мавсуми уюшқоқлик билан ўтди. Чигитни қисқа муддатларда ундириб олдик. Барча майдонларда тўлиқ кўчатлар ҳосил қилинди. Шу кунларда ғўза қатор ораларига учинчи ишлов бераяпмиз. Жорий йилда ҳам барча соҳа давлат режаларини бекаму кўст бажариш учун астойдил меҳнат қилаётирмиз.

Шомурод ҲАҚНАЗАРОВ,
Ульянов районидаги Дзержинский номли 18-давлат хўжалигининг директори.

ЭЛГА ҚАЙИШГАН КАМ БЎЛМАЙДИ

Хизмат тақозоси билан вилоят матлубот жамиятлари уюшмаси кенгашида ўтказилган йиғилишда қатнашишга тўғри келди. Эҳтимол, илгари бундай мажлислар қарсакбозлик билан бошланиб, қарсакбозлик билан тугагандир. Эндиликда иш манфаати биринчи ўринга қўйилаётгани, танқид ва ўз-ўзини танқид руҳи кучаяётганини ўшанда тўла ҳис этдим. Мутасадди ташкилотларнинг раҳбарлари шаънига аччиқ гаплар айтилди, камчиликлар рўй-рост очиб ташланди. Шунда соч-соқолига оқ оралаган бир киши сўз сўраб, минбарга кўтарилди.

— Кейинги пайтларда савдо ходимларининг фаолияти ҳақида кўплаб эътирозлар билдирилмоқда, — деди у босиқ оҳангда.— Очиғи, бунга ўзимиз ҳам айбдормиз. Баъзан давлатнинг пули билан ўз чўнтагимизни фарқлай олмаяпмиз. Бир сўм фойда учун имонини сотадиган, шахсий манфаат деса, ўзини томдан ташлайдиган ҳамкасбларимиз йўқ эмас. Лекин ҳаммани бир газ билан ўлчаб бўлмайди. Мана, сизларга жонли мисол. Ривожиддин Имоддиновни олайлик. Савдо-сотиқ соҳасида узоқ йиллар самарали ишлаб, обрў-эътибор қозонган бу инсоннинг умр йўли ибратли. Нима учун унинг иш тажрибасини оммалаштирмаймиз, ёшларга ўрнак қилиб кўрсатмаймиз?

Ривожиддин Имоддинов... Каминада бу одам билан танишиш истаги туғилди. Намуна қилиб кўрсатишаяптими, демак, бежиз эмас. Суриштирдим.

— Имоддиновни айтаяпсизми? У киши Задарё районида ишлайди, — дейишди менга. — Савдо соҳасида салкам 40 йиллик тажрибага эга. Меҳнат Қизил Байроқ ҳамда «Ҳурмат» орденлари, қатор нишонлар билан тақдирланган.

Ривожиддин акани негадир бошқачароқ тасаввур қилгандим. Янглишибман. Кўриниши, кийиниши, ўзини тутишию гап-сўзларида ажралиб турадиган жиҳати йўқ. Очиқ чеҳрали, оддий бир инсон. Журналист эканлигимни билгач, сал ўнғайсизлангандек бўлди.

— Ҳа, энди биродар, одам қайси касбда бўлмасин, сидқидилдан тер тўкса, эртами-кечми, меҳнати рўёбга чиқаркан... Энг муҳими, халқ ишончини йўқотмаслик.

Ривожиддин ака ҳақ. Эл-юрт манфаати йўлида қилинган хизмат уммонга отилган тошдек изсиз йўқолиб кетмайди. Кўпни кўрган бу одам билан суҳбатлашаяпману, хаёлимда урушдан кейинги йиллар гавдаланади. Марказий Фарғона чўлларини оммавий ўзлаштиришга киришилган ўша кезларда кўплаб ташаббускорлар кўкрак кериб майдонга чиқишди. Улар сафида наманганлик Имоддин ака ҳам бор эди. Задарё районидаги Гултепа қишлоғида кичкинагина аралаш моллар дўконини очди. Чўлқуварлар учун бу сув билан ҳаводек зарур эди. Оиланинг тўнғич фарзанди Ривожиддин ҳам 7-синфни битириб, отасига кўмаклашди.

— Ўша кезлардаги қийинчиликларни ўйласам, этим жимирлашиб кетади, — эслайди Р. Имоддинов.— Йўл йўқ, қамишзор ва тўқайзорлар оралаб ўтган сўқмоқдан қатнаймиз. Хиёл ёмғир томчиладими, тупроқ шўри кўпчиб, лой тиззагача кўтарилади. Дўкон бўлса, пахса девордан тикланган, омонат, денг. Ётоқ ҳам шу ерда. Очиққан бўрилар туни билан ваҳимали увиллаб чиқишади. Улов йўқлигидан зарур молларни ота-бола гоҳ елкамизда, гоҳ эшак ёки бирор аравага юклаб олиб келамиз. Йиллар ўтиб, турмуш тарзи ўзгарди. Янги йўллар чиқарилди, маданий-маиший хизмат тармоқлари кенгайди. Бу яқин атрофда мен ишламаган қишлоқ қолмаган бўлса керак. Ўзим асли наманганликман. Задарё иккинчи уйимга айланди. Шу ерда уйлик-жойлик бўлдим. Фарзандларим туп қўйиб, палак ёзишди. Инсон ҳаётда ўзидан яхши ном қолдириши керак.

Ривожиддин ака онгли умри давомида ана шу ақидага амал қилиб, кам бўлгани йўқ. Камтарлик, хушфеъллик, ҳалол меҳнат унинг номини элга танитди. Бугунги кунда райондагина эмас, вилоятда ҳам Р. Имоддиновни танимайдиган, билмайдиган киши камдан-кам.

— Кейинги 10—12 йил мобайнида Ривожиддин ака Жомашўй қишлоғидаги «Гастроном» жамоасига раҳбарлик қилди, — дейди район матлубот жамиятлари уюшмаси кенгашининг раиси Рашидхон Юсупов. — Ана шу давр ичида савдо ҳажми 16 минг сўмдан 140 минг сўмга кўтарилди. Айтишга осон. Хизмат кўрсатиш маданиятини ошириш, илғор тажрибаларни кенг қўллаш, астойдил изланиш ютуқларга қанот бағишлаяпти.

Дарҳақиқат, шундай. Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида тадбиркорлик ва тежамкорлик билан иш юритмаган киши панд ейди. Ривожиддин ака шогирдларига буни қайта-қайта уқтиради. Яқинда уни район марказида очилган «Тижорат» дўкони мудирлигига ўтказишди.

— Аслида бу ерда ишлашга унчалик хоҳишим йўқ эди, — кулимсирайди суҳбатдошим. — Кишининг ёши ўтган сайин саломатлиги ҳам издан чиқаркан. Лекин масаланинг иккинчи тарафи менга далда берди. Тижорат савдосидан тушадиган фойданинг 95 фоизи жумҳуриятимиздаги кўп болали оилалар, ногиронлар, уруш ва меҳнат фахрийлари тирикчилигини яхшилашга сарфланишини эшитиб, мамнун бўлдим. Бундан савоб иш борми? Одамларга нафинг қанча кўпроқ тегса, шунчалик кучингга-куч, ғайратингга-ғайрат қўшилади. Ўзим билан ёнма-ён меҳнат қилаётган шогирдларим Олимжон ва Тоҳиржон Мўминовлардан умидим катта. Элга қайишган киши асло кам бўлмайди.

О. ЖУМАНАЗАРОВ.

КОММУНИСТЛАРНИНГ ҒАМХЎРЛИГИ ВА ЭЪТИБОРИ АҲОЛИНИ ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШГА ҚАРАТИЛСИН

8 июнь куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида жумҳурият аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни ташкил этиш масалалари билан шуғулланувчи Марказий Комитет комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди. Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлиги, Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси коммунист-раҳбарларининг жумҳурият ташқарисига моллар ғайриқонуний тарзда ташиб кетилиши устидан назоратни кучайтириш юзасидан олиб бораётган ишлари тўғрисидаги ахборотлари тингланди.

Кейинги вақтда сарфланаётган куч-ғайратларга қарамай, бу ишда унчалик силжишга эришилмаганлиги таъкидланди. Савдо, тайёрлов, транспорт ташкилотлари ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари баъзи раҳбарларининг йўл қўйиб бериши ва масъулиятсизлиги натижасида қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, озиқ-овқат ҳамда халқ истеъмоли моллари жумҳурият ташқарисига олиб кетилиши давом этмоқда. Бундай ҳоллар, энг аввало, жойларда молларни ғайриқонуний харид қилишнинг олдини олишга, бундай келишув йўлларини беркитишга қаратилган ишларнинг йўқлиги оқибатидир. Жумҳурият, вилоят ва Тошкент шаҳар партия комитетларидаги бундай комиссиялар сусткашлик қилаётганликлари муносабати билан ташвиш билдирилди. Уларнинг баъзилари жуда секин ишлаяпти, вазиятни дуруст бошқара олишолмаяпти.

Кўрсатилган камчиликларни тугатиш мақсадида прокуратура, Адлия ва Ички ишлар вазирликларининг, маҳаллий Советларнинг коммунист-раҳбарларига моллар ғайриқонуний тарзда олиб кетилишига уринишларнинг пайини қирқиш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар ишлаб чиқиш тавсия этилди.

Комиссия Тошкент аҳолисини янги сабзавот маҳсулотлари, мева ва картошка билан таъминлаш ишларининг аҳволини муҳокама қилди. Шаҳар аҳолисини қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан таъминлашда жиддий камчиликлар ва нуқсонлар борлиги таъкидланди. Сотилаётган маҳсулот сифати ва хиллари танқид қилишга ҳам арзимайди. Харидорларнинг ҳақига хиёнат қилиш, уларни алдаш ҳоллари бўлиб турибди.

Тошкент шаҳар ижроия комитети, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Ўзбекистон Кооператив-тайёрлаш савдо бошқармаси ва Ўзбекистон Мева-сабзавотвиночилик саноати бошқармаси коммунист-раҳбарларининг эътибори мева-сабзавот маҳсулотлари билан савдо қилишнинг амалдаги шакли аҳоли эҳтиёжларини таъминлаш имконини бермаётганлигига, хусусий бозор билан рақобат қилиш учун шароит яратмаётганлигига қаратилди.

Комиссия тегишли вазирликлар ва идораларнинг коммунист— раҳбарларига яқин вақт ичида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари савдосини ташкил этишда тегишли тартиб ўрнатиш, «дала-пештахта» тизимини тартибга келтириш вазифасини топширди. Тошкент шаҳар ижроия комитети, Акмал Икромов, Октябрь ва Собир Раҳимов район ижроия комитетларига Тошкент шаҳар деҳқончилик-саноат бирлашмаси бўғинлари раҳбарларининг ишлари аҳволи учун жавобгарлиги масаласини кўриб чиқиш ва тегишли чора-тадбирлар кўриш тавсия қилинди.

Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида базаси кундалик эҳтиёж молларини муайян меъёрда сотишни уюштириш масалалари ҳам кўриб чиқилди.

Ўзбекистон ССР Савдо вазирлигининг июнь ойида жумҳурият аҳолисини тасдиқланган меъёрда барча турдаги маҳсулотлар билан таъминлаш тўғрисидаги ваъдаси маълумот учун қабул қилинди.

Ўзбекистон ССР Савдо вазирлиги билан Ўзбекбирлашувга аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари ва кундалик эҳтиёж моллари билан меъёрида таъминлашда савдо ташкилотларининг пухта ишлашини назорат қилишни кучайтириш топширилди.

АНДИЖОН ВИЛОЯТИ. Қўрғонтепа районидаги «Савай» давлат хўжалиги-техникуми далаларида Исроилнинг қишлоқ хўжалиги техникалари ишлатилмоқда. Ўзаро тузилган шартномага кўра жамики ишларга ушбу мамлакат мутахассислари бош-қош бўлишаяпти. Уларга 300 гектардан зиёдроқ майдон ажратилганди. Бултур кузда ер бўлғуси ҳосилга тайёрлана бошланди. Тупроқ кучли юмшатгичлар билан ҳайдалди, жўяклар олинди. Эрта баҳорда пласмасса қувурлар ўтқазилди. Бутун вегетация даврида суғориш ва озиқлантириш ишлари электрон ҳисоблаш машиналари ёрдамида амалга оширилади. Исроиллик мутахассислар хўжалик меҳнаткашларига ҳар томонлама ёрдам кўрсатмоқдалар. Ўзаро ҳамкорликда 15 та насос станцияси қурилди. Ҳозир ғўзани парваришлаш яхши олиб борилмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Исроиллик мутахассис Ицик Коган (ўнгда) ва хўжалик ишчиси Абдуваҳоб Аҳмедов. 2. Экин ёмғирлатиш қурилмаси ёрдамида суғорилмоқда.

Ш. АЛИМОВ олган суратлар.
(ЎзТАГ).

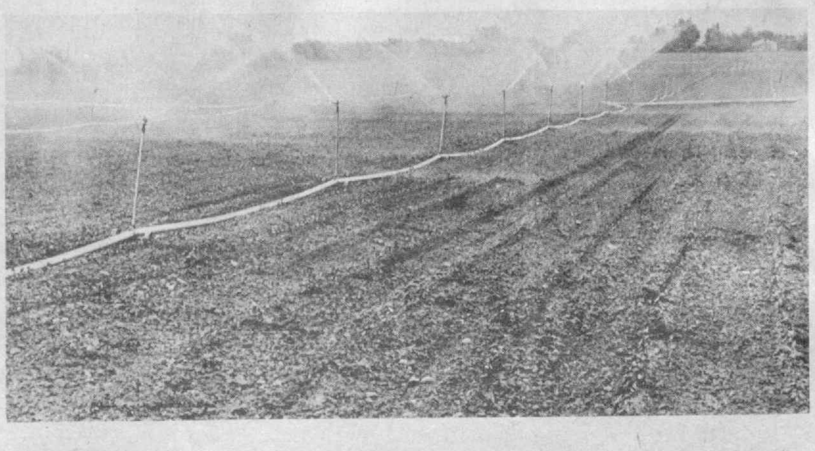

ТУШЛИК ОВҚАТ БЕПУЛ

Қашқадарё вилоятидаги газни қайта ишлаш заводи ходимлари учун энди тушлик овқат текин бўлиб қолди. Ҳамма харажатларни корхона ўз зиммасига олди, у тушлик овқат-текин бўлиши учун ойига 100 минг сўм пул сарфламоқда.

Завод маъмурияти ва касаба уюшмаси комитети ўз ходимларининг ижтимоий ҳимоясини таъминлабгина қолмай, шу билан бирга барқарор жамоани сақлаб қолишга ҳаракат қилиб, ана шундай харажатга рози бўлдилар. Цехларда ишловчилар учунгина эмас, болалар комбинатлари, профилакторийлар ходимлари — газ комплексига хизмат қилиш билан боғлиқ барча кишилар учун тушликка имтиёз кўзда тутилган.

Газчиларнинг ўз иссиқ хонаси ва ёрдамчи хўжалиги пайдо бўлди. Кам фойда берадиган собиқ «Огонёк» давлат хўжалигининг 2 минг гектар ери ёрдамчи хўжалик юритиш учун газчиларга берилди. Шундай қилиб тез орада ошхоналар таомномасида янги сабзавот ва мевалар пайдо бўлади.

(ЎзТАГ).

«УЧ ҚАҲРАМОН» ФАХРИ

Намоз ака апил-тапил нонушта қилгач, машина моторини ўт олдирди. У қизигунча олд ойналарини артиб, тозалади. Сўнгра ёритиш чироқларини кўздан кечиргач, ўриндиққа ўтириб, идора томон йўл олди.

— Бугун ҳам ўзингиз биринчи экансиз-да, Намоз ака. Марҳамат, оқ йўл, — дея диспетчер унинг қўлига йўл варақасини тутқазди.

Биз ҳикоя қилаётган Н. Турсунқулов оддий, бироқ шарафли касбни эъзозллаб келаётганига ҳам 30 йилдан ошди. У айни пайтда Иштихон районидаги «Уч қаҳрамон» жамоа хўжалигида фаолият кўрсатаяпти.

— Ҳар ким қайси касбнинг этагидан тутса, унга юракдан ихлос қўйиши керак, — дейди Н. Турсунқулов. — Зеро техниканинг янги-эскиси бўлмайди. Фақат вақтида қаров лозим.

Ҳақиқатан, шундай. Кўпинча шунчаки ҳавас билан машина ҳайдаб, кейинчалик уни яроқсизга чиқариб кетаётганлар кам дейсизми? Айримлар: «Ҳа, бу давлатники-ку», дея бефарқ қарайдилар. Натижада техниканинг «умри» қисқаради.

Намоз ака — катта оиланинг бошлиғи. Турмуш ўртоғи Мухтасам опа билан биргаликда ўн фарзандни тарбиялаб, вояга етказди. Улар бугунги кунда ўғил-қизлари камолидан мамнун.

Муқаддам оилалик. «Янгикент» савдо бирлашмасига қарашли дўконда сотувчи. Муҳаббат 53-ўрта мактабда ўқитувчилик касбини шарафлаяпти. Ҳасан — байналмилалчи жангчи. У район матлубот уюшмасида товаршунос. Зуҳра ва Ҳадича район бирлашган шифохонаси ҳамда болалар касалхонасида ҳамшира бўлиб хизмат қилаяптилар. Юсуф ота касбини танлаган. У жамоа хўжалигида ҳайдовчи. Лола ҳам опалари изидан бориб, Каттақўрғон тиббий билим юртида таҳсил олаяпти. Фарҳод 51-ўрта билим юрти талабаси. Сайёра ва Феруза ўрта мактабда аъло баҳоларда ўқишмоқда.

Н. ЯҲЕЕВ.

Анжуман арафасидаги ўйлар

ДЕПУТАТЛИК ВАЪДАДАН БОШЛАНАДИМИ?

Муштарийларимиз йўллаган айрим мактублар мазмунидан келиб чиқиб, мақолага ана шундай сарлавҳа қўйишга аҳд қилдик. Йўқ! Биз айни пайтда фаолият юритаётган халқ вакилларининг ҳаммаси ҳам Ўзбекистон халқ депутатлигига ва маҳаллий Советларга сайловлар арафасида қуруқ ваъда ва сўзфурушлик билан чекландилар, демоқчи эмасмиз. Бироқ ҳақиқат муқаддас. Уни пардаларга ўраш мумкин эмас.

Ўтган йили жумҳурият ҳудудида ташкил этилган 500 та сайлов округида 1094 номзод учун овоз берилди. Сайлов бюллетенларига 174 та округда биттадан, 177 округда иккитадан, 149 округда эса уч ва ундан кўпроқ номзод рўйхатга олинди. Ўтган етти ўн йилликдан сўнг халқимиз биринчи марта танлаш ва саралаш имкониятига эга бўлди. Сайловчилар ҳам, ишончли вакиллар гуруҳи ҳам ўша кунларда жиддий синов жараёнини бошдан кечирдилар. Натижада республикадаги умумий сайловчилар рўйхатига киритилганларнинг 93,5 фоизи номзодларга нисбатан ўз муносабатларини билдирдилар. 499 та округда сайлов ўтказилган бўлса, уларнинг атиги 368 тасидагина кутилган натижаларга эришилди. Қолган 95 округда эса Ўзбекистон ССР халқ депутатлари тўғрисидаги қонуннинг 52-моддасига мувофиқ такрорий овоз бериш лозимлиги қайд этилди. 1990 йилнинг 18 февралида бўлиб ўтган дастлабки сайлов натижалари билан танишган киши ошкоралик сиёсати туфайли эришилган ютуқларнинг қай даражада салмоқли эканлигини ҳис этади. Рақамларга эътибор беринг: 21 февраль куни сайланганларнинг 42 нафари хотин-қиз; 50 нафар — ишчи; 25 нафар — колхозчи; 20 нафарини — партиясизлар; 348 нафар ёки сайланганларнинг 94,6 фоизини коммунистлар ташкил этганлиги аниқланди. Давлат ҳокимиятининг олий органи — парламентга жумҳурият ҳудудида истиқомат қилаётган 17 миллат фарзандлари аъзо бўлдилар.

Ўша воқеаларга ҳам бир йилдан ошди. Қисқа давр ичида биз вакилларимизнинг тўртта йирик анжуманига гувоҳ бўлдик. Уларда муҳим қарорлар қабул қилинди. Республикадаги муҳим муаммолар кўриб чиқилди. Барча турдаги оммавий ахборот воситалари, матбуот депутатлар хизматида бўлди. Улар фаолиятидаги ютуқ ва камчиликларни халққа кўрсатди. Бир сўз билан айтганда, бугун сайловчилар билан бир қаторда хулосалар чиқаришга арзигулик имкониятга эгамиз.

Хўш, депутатларимизнинг бир йиллик фаолиятидан сайловчилар мамнунмилар? Мазкур саволга жавоб қайтаришдан аввал муштарий — Чироқчи районидаги Охунбобоев номли совхозда истиқомат қилаётган Ғофуржон Эшмуродов йўллаган мактубдан парча келтиришни лозим топдик: «...Халқимиз иқтисодий танглик жараёнини бошдан кечираётир. Бу ҳам етмагандек экологик муаммолар тобора қуюқлашмоқда. Турли хил касалликлар кун сайин ортаётир. Бундай нуқсонлар негадир қайта қуриш даврига хос бўлиб қолдики, энди уларга тоқат қилиб бўлмайди. Депутатларимизга хос бўлган андиша ва вазминлик «хислати» кўпинча халқимизнинг ғашини келтираётир. Иттифоқнинг юксак минбарлари орқали қардош жумҳурият вакиллари куюниб сўзлаётган бир пайтда бизнинг вакилларимиз қўл қовуштириб ўтирдилар...

Мен бугун ўз қишлоғим — Уймовут муаммолари хусусида сўзламоқчиман. Ундан тўртта қишлоқ Советига, бир район ва бир область Советига депутатлар сайланишган. Дастлаб номзодлар кишиларга шундай ваъдалар беришдики, уларга ишонмасликнинг иложи йўқ эди. Бироқ ваъда қуруқ сўзлигича қолиб кетди. Халқнинг ишончига путур етди. Бунинг оқибатини таърифлаш қийин. Бугун уймовутлик сайловчилар депутатлардан нажот кутмай қўйдилар. Муаммолар кун сайин ортмоқда. Нажоткорларнинг амалий ёрдамидан эса дарак йўқ...».

Мактуб мазмунини изоҳлашга ҳожат бўлмаса керак. Тўғри, ўқувчи асосан вилоят миқёсида истиқомат қилаётган депутатлар фаолиятидангина нолиган. Бироқ худди ўша ҳуддудан сайланган Ўзбекистон ССР халқ депутатларининг эътиборсизлигини қандай баҳолаш мумкин? СССР халқ депутатлари-чи?..

Ҳа, кўпгина округларда депутатлик қуруқ ва тағзаминсиз ваъдалардан бошланганига шубҳа йўқ. Халқимиз эса депутатларга ишонч билдириб, ваколат ва ҳуқуқлар инъом этдилар.

Самарқандлик ҳамкасбимиз Келдиёр Синдоров ҳам муҳарририятга ташриф буюриб районда депутатлар фаолияти айтарли даражада эмаслигидан нолиди. СССР халқ депутати Тожинор Исҳоқованинг бугунги фаолиятидан халқ норози эканлигини айтди.

— Район рўзномасида, депутат қабули ҳақида бир неча бор эълон берилди. Қабулга эса депутат келмади, — дейди журналист куюниб. — Сайловчиларнинг овораю сарсон бўлганлари қолди...

Журналистнинг куюнганича бор. Бир пайтлар овоз ололмай сарсон юрган вакил унга куч-қудрат берган сайловчини унутса инсофданми?

Тошкент вилоятидаги Свердлов қишлоқ Советининг депутати Юсуфжон Абдувалиевнинг таъкидлашича, бугун қуйи орган аъзолари ниҳоятда танг аҳволни бошдан кечираётирлар. Ишламайдиган депутатлар сони ортмоқда.

— СССР Олий Советига сайланган депутатларимиздан бирортаси ҳам ҳолимиздан хабар олмади. Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ҳам бугун шундай йўл тутишаётирки, бу бефарқликдан бошқа нарса эмас, — дейди депутат.

Чиндан ҳам маҳаллий ҳокимият раҳбарлари «Ҳокимият — Советларга» шиорининг ҳаётга юзаки тадбиқ этилаётганлигидан нолимоқдалар. Жойларда Президент фармонларининг ижроси етарлича назорат қилинмаётир. Ер олган деҳқон, ишчи бугун қурилиш материаллари излаб умр ўтказмоқда. Қишлоқ Советлари фақатгина «справка» бериш билангина чекланиб қолаётир. Ўзбекистон ССР халқ депутатларининг навбатдаги сессияларидан бирида ана шу муаммолар ўртага ташланса, фойдадан холи бўлмасди. Бу илтимос эмас, балки сайловчиларнинг, муштарийларнинг қатъий таклифидир. Эртага Ўзбекистон ССР халқ депутатларининг бешинчи сессияси иш бошлайди. Кун тартибига киритилган масалаларнинг ниҳоятда долзарблигига шубҳа йўқ. Бироқ тиббиёт, экология муаммолари ҳам депутатлар назаридан четда қолмаслиги керак. Чекка районларимиздаги шарт-шароит ҳамон ёмонлигича қолмоқда. Қишлоқлар ҳудудида жойлашган амбулаториялар, акушерлик бўлимларида оддий шароит йўқ. Улар орасида ичимлик суви билан таъминланмаган муассасалар ҳам борки, бу жойларда соҳага бўлган эътиборсизликдан далолат беради. Жумҳурият Соғлиқни сақлаш вазирлигидаги ўртоқлар, жойлардан сайланган депутатлар бу ишга жиддий муносабат билдиришларига ишонгимиз келади.

Яқинда Тошлоқ районида бўлганимизда бу соҳага жиддий муносабат билдирилаётганлигини кўриб қувондик. Район Советининг сессиясида махсус қарор қабул қилиниб, район бюджетидан 5 миллион 187 минг сўм ажратилди. Аҳоли жон бошига сарфланаётган йиллик харажат миқдори 28,7 фоизга ортган. 216 минг сўмдан кўпроқ маблағ эса капитал ва жорий таъмирлашга сарфланди.

— Шундай бўлса-да тиббиёт соҳасида бир қатор муаммоларимиз мавжуд, — дейди район Советининг раиси Ўзбекистон ССР халқ депутати Қ. Сотволдиев. — Ҳозир районда 250 койка жой етишмаётир. Бир беморга 7 квадрат метр ўрнига 3,4 квадрат метр жой тўғри келмоқда. Аҳолининг асосий қисми қишлоқларда истиқомат қилади. Уларнинг фарзандлари — мактаб ўқувчилари, билим юртларида таҳсил олаётган ўсмирларга тиббий ёрдам кўрсатишда кескин ўзгариш ясаш керак. Бугун оналар, болалар ва ўсмирларни диспансеризация қилиш масаласига асосий эътибор қаратишимиз лозим.

Ваъда вафоси билан қадрли. Депутатнинг сайлов арафасидаги ваъдалари амалга ошаётганидан сайловчилар қатори биз ҳам қувонмоқдамиз.

Ўзбек халқи азалдан саҳий, меҳр-мурувватли ва сабр-тоқатлидир. Бироқ ҳар қандай сабрнинг, тоқатнинг чегараси борлигини айрим халқ вакиллари ҳис этмаётирлар. Хўш, улар кимлар ўзи? Бу ҳақда рўзноманинг навбатдаги сонларида хабар қилмоқчимиз. Мақолага нуқта қўйишдан аввал депутатлик ваъдадан бошланган экан, ижобати билан тугасин, шундагина охири бахайр бўлади, демоқчимиз.

М. АБДУРАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» махсус мухбири.

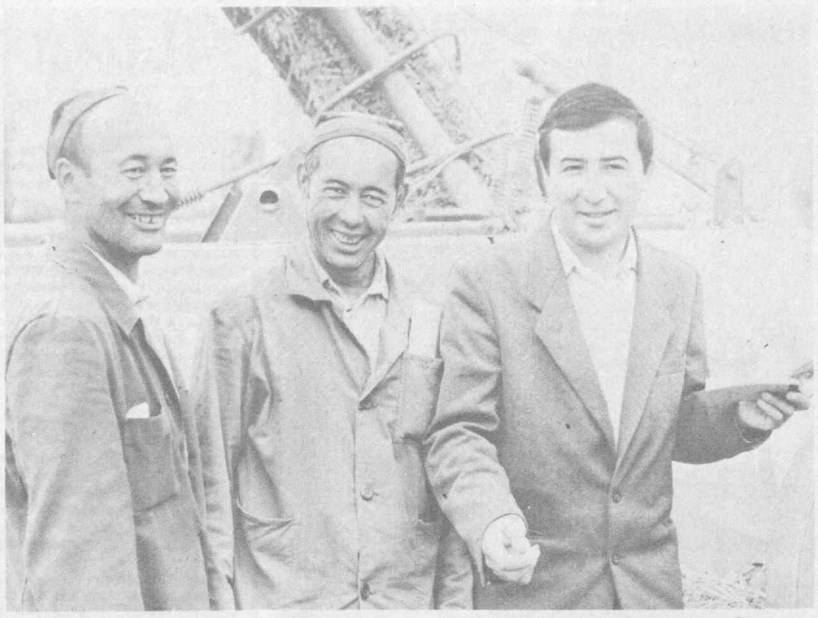

Фарғона районидаги Ҳамза Ҳакимзода номли жамоа хўжалиги чорводорлари айни кунларда мўл-кўл озуқа жамғариш мақсадида самарали меҳнат қилмоқдалар.

СУРАТЛАРДА: 1. Хўжалик партия ташкилотининг секретари М. Охунжонов (ўнгда) озуқа тайёрлашда актив иштирок этаётган тажрибали механизаторлардан И. Рустамов, Э. Тиркамов ўртоқлар билан ўзаро суҳбатлашмоқда. 2. Ферма мудири В. Қиличев (чапдан) ва молбоқар В. Зайлоновлар ем-хашак сифатини кўздан кечиришмоқда.

Л. КИМ олган суратлар.

ШИЙПОНГА МАРҲАМАТ!

Марғуба бригада даласида ишлаб юрган кезларида шу фикр кўнглидан тез-тез ўтарди: «Қани энди, шийпонда тандир бўлса, эрталаб барвақт ишга келиб, хамир қорсак. Тушликка чиққанда дастурхонимизга бўрсилдоқ оби нон қўйсак. Кечқурун бир саватини уйга олиб борсак...». 1986 йили бригадирликка номзоди қўйилиб, бир овоздан сайланган куни у колхозчи аёлларга ёрилди:

— Шу ҳафта ичида шийпонда тандир қурамиз, нима дейсизлар?

Таклифини колхозчилар мамнуният билан қабул қилдилар. Орадан кўп ўтмай қулай жойга тандир ўрнатилди. Жамоа етакчиси Марғубанинг ўзи биринчи бўлиб нон ёпди. Тушликка иссиққина нон қўйилди.

Бу воқеага беш йилдан ошаяпти. Шийпонда эрта баҳордан кеч кузгача ҳар куни тандирда нон... Бригадада ҳар бир аёлнинг нон ёпиши одат тусига кирган.

— Бу мушкулимизни осон қиляпти, — деди бригада аъзоси Мавлуда Болтабоева. — Илгари дам олиш кунларига уйда нон ёпиш қўшиларди. Эндиликда бу ишни даладаги бўш вақтимизга кўчирганмиз. Маҳфуза Халилова, Заҳрохон Ҳожиматова, Маҳбуба Валиева каби дугоналарим ҳам шийпондаги тандирдан беминнат фойдаланишади. Бригадиримиз эса бизга ҳамма шароитни яратиб берган.

Наманган районидаги Дзержинский номли жамоа хўжалигининг Марғуба Исомиддинова бошлиқ бригадаси оромгоҳида колхозчиларга барча қулайлик муҳайё этилган. Бу ерда болали оналар учун алоҳида жиҳозланган хона мавжуд. Унда замонавий беланчаклар, қўғирчоқлар бўлса, қизлар учун кўзгу, тикув машинаси, кўчма кутубхона, шахмат-шашка бор. Дам олиш хонасига юмшоқ мебелли каравотлар, сотувчисиз дўкон жойлашган. Ошхона озода. Шийпон атрофидаги ярим гектар майдонда иссиқ овқатга солинадиган сабзавотлар етиштирилмоқда.

Оромгоҳ теварагги азим тераклар билан ўралган. Анҳор устида ўрнатилган сўриларга ҳатто тангадай офтоб тушмайди. Сирдарёдан эсаётган шаббода колхозчилар қалбига ҳузур бағишлайди. Шийпон қаршисидаги боғнинг шираси бол сингари томиб турган анжир, шафтоли, ўриклари дастурхондан аримайди. Ёшлар ўртасида волейбол, футбол, шахмат, шашка мусобақалари ўтказиб турилади.

Колхозчиларга шароит яратиб берилгани меҳнат унумдорлигини, ҳосилдорликни оширмоқда. Бригадада пахтани машинада теришга катта эътибор беriляпти. Ўтган йили бу соҳада яхши натижага эришилди. Бу йил ҳам 30 гектар майдондаги ҳосилни машинабоп қилиб ўстириш кўзланган.

— Дала шийпонида яратилган шароит учун беҳад миннатдормиз, — деди бригаданинг моҳир механизатори Муҳаммаджон Жабборов. — Ишдан ҳориб-чарчаб чиққанда бир пиёла иссиқ чой ичганга, мазали таомни иссиқ нон билан тановвул қилганга не етсин. Буларнинг ҳаммаси кучимизга куч, ғайратимизга ғайрат қўшади.

А. ХОЛМИРЗАЕВ.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

СЎНГГИ ХАБАРЛАР

ИСЛОМОБОД. (ТАСС мухбири Владислав Леганцов). Пайшанба куни Покистон Бош вазири Новоз Шариф Жанубий Осиёда ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги битимни ишлаб чиқиш учун халқаро учрашувни ўтказишни таклиф қилди. У Равальпинди шаҳридаги ҳарбий коллежда сўзлаган нутқида Қўшма Штатлар, Совет Иттифоқи, Хитой, Ҳиндистон ва Покистон шу учрашувда қатнашишлари мумкин, деди. У мазкур мамлакатлар унинг таклифига тезда жавоб берадилар ва учрашувни қисқа муддатда тайёрлаш ва ўтказиш мумкин бўлади, деб умид билдирди.

ВАШИНГТОН. (ТАСС мухбири Игорь Барсуков). Америка фармацевтика компаниялари 1,8 миллион долларлик дори-дармонлар ва тиббий асбоб-ускуналарни Совет Ўрта Осиёсининг шундай маҳсулотларга жуда муҳтож районларига юбормоқда, деб хабар қилди АҚШ давлат департаменти пайшанба куни. Инсонпарварлик ёрдами юклари ортилган ИЛ-76 Совет транспорт самолёти жума куни эрталаб Вашингтоннинг Ж. Даллес номли халқаро аэропортидан парвоз қилади ва шу куни Олмаотага етиб боради. Сўнгра дори-дармонлар ва асбоб-ускуналар Қозоғистон билан Ўзбекистоннинг Орол денгизи районида жойлашган 7 та шаҳридаги 12 та тиббий муассаса ўртасида тақсимланади. Давлат департаментининг баёнотида айтилишича, бу маҳсулотлар АҚШ Президенти Жорж Бушнинг ўтган йилнинг декабрь ойида қилган ваъдасига биноан СССРнинг энг муҳтож районларига тиббий ёрдам бериш ташаббуси доирасида етказиб берилади. Юк ташишни «ХОУП» халқаро жамоат ташкилоти Америка ҳукумати мададида мувофиқлаштиради. Шу ташкилотнинг вакиллари тиббий ёрдам Қозоғистон билан Ўзбекистоннинг тиббий муассасалари ўртасида тақсимланишини ҳам кузатади.

ВАШИНГТОН. (ТАСС мухбири Павел Ваничкин). Айова штатидаги Де-мойн шаҳри савдо палатаси билан В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академияси «Жей-би демос» қўшма корхонасини барпо этиш тўғрисида битим туздилар. Шу йилнинг август-сентябрь ойларида Москва ва Де-мойн шаҳарларида қароргоҳи очиладиган бу корхона қишлоқ хўжалиги соҳасида илмий, технология ва амалий таклифларни айирбошлаш билан шуғулланади. Корхона муассисларининг гапларига қараганда «Жей-би демос»нинг бош вазифаси икки мамлакатнинг ҳамкорлик қилишдан манфаатдор бўлган қишлоқ хўжалик корхоналарига ҳар томонлама кўмаклашишдан иборат бўлади. Де-мойн шаҳри жойлашган Айова штати АҚШнинг қишлоқ хўжлик соҳасидаги етакчи штатларидан биридир.

САНТЬЯГО. (ТАСС мухбири Александр Трушин). АҚШ билан Ғарбий Европа СССР ва бошқа Шарқий Европа мамлакатларидан келадиган кўп миқдордаги муҳожирларни қабул қилиб ололмаса керак, деб ҳисобламоқда, бу ерга келган муҳожирлар ишлари халқаро ташкилотининг Бош котиби Жеймс Пурсель. У Жанубий Америкадан иш топиш истагида одамлар келишини олдиндан кўра билиб Аргентина, Уругвай ва Чили раҳбарлари билан музокара олиб борди. Уругвай ва Аргентина маъмурлари ўз мамлакатларининг Совет муҳожирлари учун очиқ эканлигини айтдилар. Бироқ, мисол учун олганда, Аргентинада муҳожирлар қишлоқ хўжалик ишчиларга муҳтож бўлган Патагониядагина иш топишлари мумкин. Ҳозирги вақтда Чили ҳам ишчи кучига муҳтож, лекин муҳожирлик қонунлари чет элликларнинг мамлакатга кўплаб келишини қийинлаштиради.

СОФИЯ. (ТАСС мухбири Игорь Мишакин). Эндиликда Болгария халқ банки фақат парламентга бўйсунади ва ҳукуматнинг, Болгариядаги бошқа давлат идораларининг кўрсатмаларига бўйсунмайди. Болгария республикаси буюк халқ мажлиси қабул қилган миллий банк тўғрисидаги қонунда ана шундай мақом кўзда тутилган. Бу қонун халқ миллат мажлисининг бу ерда пайшанба куни бўлиб ўтган ялпи йиғилишида қабул қилинди. Шу вақтга қадар банк фаолияти, унинг вазифалари ва ташкилий тузилишини вазирлар Кенгаши белгилаб берадиган қоидалар тартибга солар эди. Бу эса ҳукуматга ички бозорга амалда ҳеч қандай назоратсиз янги қоғоз пул чиқаришга имкон берарди. Эндиликда Болгария халқ банки акционерлик фирмаси қатнашчиларидан бири бўлиб қолади, Болгария республикаси вазирлар Кенгашининг қарорига биноан давлат танга зарб хонаси ана шундай фирмага айлантирилади. Шундай қилиб, эндиликда Болгария халқ банки орқали қоғоз пул чиқаришни бевосита халқ мажлиси назорат қилади.

(ТАСС).

ҲОСИЛ ТАҚДИРИ — ҲАР КИШИНИНГ ВИЖДОНИГА БОҒЛИҚ

Бир қанча минтақаларда ҳали экиш тугалланган эмас, аммо деҳқонни ўрим-йиғим мавсуми ташвишлари ҳозироқ қийнамоқда. Бунинг учун асослар керагидан ҳам ортиқча. КПСС Марказий Комитетининг партия аграр сиёсати масалалари комиссиясининг 5 июнь куни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг котиби Е. С. Строев раислигида бўлиб ўтган мажлисида бу ҳақда механизаторлар, мутахассислар, олимлар, хўжалик ходимлари, давлат ва партия раҳбарлари ошкора, ғоят ўткир ва айни пайтда амалий тусда гаплашдилар.

СССР вазирлари В. И. Черноиванов билан Н. А. Пугин юз берган аҳволни таҳлил қилиб, йиғим-терим ишларини ўтказишни таъминлаш юзасидан кўрилаётган чораларни маълум қилдилар. Ўтган йилги хатолар такрорланишига йўл қўйиб бўлмаслигига алоҳида эътибор қаратилди. Ўтган йили кўп жойларда етиштирилган ҳосилнинг учдан бир қисми йиғиштириб олинмай далаларда қолиб кетди. Ёғин-сочинли кунлар бошланган пайтда деҳқон ташкилий ва ресурслар билан таъминлашда қийинчиликлар олдида ёлғиз қолиб кетди. Оқибатда фақат қишлоқ эмас, бутун жамият кўп нарсадан маҳрум бўлди, озиқ-овқат маҳсулотларининг етишмаслиги эса шаҳарлар ва саноат марказларидаги кескинликни тағин ҳам кучайтириб юборди.

Лекин олдинги ишлардан ҳамма ҳам хулоса чиқариб олишга қодир эмасга ўхшайди. Баъзи бировлар эса «сиёсий ўйинларни» яна давом эттирмоқчи бўлаяпти. Чунки бундай сафсатабозлик учун улар ҳеч кимнинг олдида жавоб ҳам бермайдилар, оч ҳам қолмайдилар. Ўрта Осиё минтақаси, марказий вилоятлар, Россиянинг шимолий Кавказй, Украина ва бошқа ҳудудларда ем-хашак тайёрлашнинг энг мақбул муддатлари бошланмоқда, ғалла ўрими яқинлашмоқда. Лекин ёнилғи-мойлаш материаллари ва айниқса, авиация бензини етказиб беришда, шунчаки узилиш бўлаётгани йўқ. Бундай материаллар хўжаликларда энг кам миқдорда ҳам жамғарилмаган. Бошқа минтақаларда ҳали ўрим бошлангани йўқ. Лекин ҳосилни ўриб-йиғиб олиш даврида дизель ёқилғи ва бензин ғамлаб қўйилмаяпти, бори ҳам ниҳоят даражада камайиб кетмоқда. Айрим меҳнат жамоаларига чет элдан озиқ-овқат маҳсулотлари сотиб олиш учун нега нефть маҳсулотлари етказиб берилаяпти-ю, нима учун ўзимизда ишлаб чиқариш камайтириб юборилмоқда, чорвачилик озуқасиз қолдирилмоқда — деҳқонлар буни тушуна олмаётирлар.

Хўжаликларни ем-хашак ва донни йиғиштириб оладиган техника, айниқса комбайнлар, косилкалар, сомонни ғарамлайдиган ва бошқа машиналар билан таъминлашда қийин аҳвол вужудга келмоқда. Металл етказиб берилмаётганлиги аграр соҳага нисбатан шартномавий мажбуриятлар бажарилмай қолаётганининг бош сабабидир. «Ростсельмаш», «Краснодар комбайн заводи» каби катта ишлаб чиқариш бирлашмаларининг иши амалда тўхтаб қолди.

Ҳатто тайёр машиналарни ҳам ўрим-йиғимда ишлатиб бўлмайди.

Чунки уларда ўроқлар йўқ, ўроқ ўрнатилмаган тайёр машиналар сони 9 мингтадан ошиб кетди. Тула комбайн заводи раҳбарияти ўз ҳаракатларига танқидий баҳо бермаяпти. Ўроқ ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган режа бажарилмай қолмоқда.

Бу нималарга олиб боради? Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши техникавий базаси мустаҳкамланиш ўрнига унинг аҳволи ҳам миқдор, ҳам сифат жиҳатдан ёмонлашмоқда. Ҳар битта дон комбайнига тўғри келадиган ғалла майдонлари кўпаяяпти. Аслида 80-йилларнинг бошидаги даражага қайтилмоқда. Ўшанда ҳар бир комбайнга мавсумда 166 гектар тўғри келар эди. Эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш ишлари бундан ҳам баттар бўлаяпти, эҳтиёт қисмлар йўқлиги сабабли созланмаган техника 30 фоизга етмоқда. Эртага далага чиқиб ғаллани йиғиштириб олиш, ем-хашак жамғариш, келгуси ҳосилга тайёргарлик кўриш зарур бўлган шароитдаги аҳвол ана шундай.

Шунга қарамай, ҳамма раҳбарлар ҳам, шу жумладан Иттифоқ даражасидаги раҳбарлар ҳам юз бераётган аҳволни ҳисобга олиб, масъулиятни тўла ҳис қилаётганлари йўқ. Марказий Комитет комиссиясининг ишида қатнашаётган СССР Олий Кенгаши депутатлари СССР нефть химияси саноати вазири С. Н. Хожиевнинг хатти-ҳаракатидан ғазабланиб гапирдилар, унинг учун шахсий нафсоният вазиятни аниқлаб, тармоқнинг қишлоқнинг кечиктириб бўлмайдиган эҳтиёжларини қаноатлантириш ишидаги сурункали ўпирилишларни бартараф этиш юзасидан шошилинч чоралар кўриш зарурлигини тушуниб етишдан устун туради.

Краснодар ўлкаси, Чапаев номли жамоа хўжалигидан ўтган йили ҳар гектар ердан 78 центнер арпа ва 50 центнер буғдой ҳосили олган ижарачи жамоасининг раҳбари Ф. Т. Деркач бундай ҳосилни ўриб-йиғиб олиш ҳал этиб бўлмайдиган муаммога айланаётганлигини ачиниб қайд этишга мажбур бўлмоқда. Комиссия мажлисида сўзга чиққан Украина Компартияси Марказий Комитетининг котиби И. Г. Гринцов, «Ростсельмаш» ва «Красноярск комбайн заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаларининг бош директорлари Ю. А. Песков билан Л. Н. Логинов, Рязань, Липецк, Тамбов вилоят партия комитетларининг биринчи котиблари Л. И. Хитрун, В. В. Донских, Е. М. Подольский, ВАСХНИЛ вице-президенти В. М. Кряжков, Кировоград вилоятидаги «Мир» жамоа хўжалигининг раиси А. И. Резник, РСФСР Компартияси Чувашия жумҳурият комитетининг биринчи котиби В. С. Шурчанов, СССР деҳқонлар уюшмасининг раиси В. А. Стародубцев ва бошқалар шошилинч чоралар кўришни талаб қилувчи масалаларни қатъий ўртага қўйдилар.

Гап аввало ғоят қисқа муддатларда эҳтиёт қисмларни етказиб бериш учун ўзларига боғлиқ барча ишларни қилишни сўраб ҳар бир жумҳурият, ўлка, вилоят, район, шаҳар меҳнат жамоаларига мурожаат қилишнинг мақсадга мувофиқлиги тўғрисида борди.

Шундай қилинса, хўжаликлардаги мавжуд техниканинг ҳаммаси ишга солинади, бу эса тезроқ ҳақиқий самара беради. Шунингдек, машинасозлик ва ремонт корхоналарига ўрим-йиғим ишлари бошлангунга қадар техникани мумкин қадар кўпроқ ишлаб чиқариш учун металл, техник резина ва бошқа буюмларни етказиб беришни таъминлаш юзасидан фавқулодда чораларни амалга ошириш, айни бир вақтда ташкилий масалаларни ҳал этиш, шу жумладан Иттифоқ даражасида тегишли ваколатларга эга бўлган тезкор гуруҳ тузиш таклиф этилди. Ўрим-йиғим ишларида банд бўлган одамларга ғамхўрлик қилишнинг, ўрим-йиғим конвейери самарали ишлашини йўлга қўйишга кўмаклашишнинг муҳимлиги таъкидланди.

Марказий Комитет комиссияси ишида қатнашган СССР Бош вазирининг ўринбосарлари В. М. Величко билан Ф. П. Сенько етиштирилган ҳосил тақдири учун ортиб бораётган ташвиш асосли эканлигига қўшилдилар ва маҳаллий ҳокимият идоралари иштирокида аграр соҳадаги ресурс ишларини ўнглаб олиш учун янгича чоралар кўриш зарурлигини маъқуллаб гапирдилар.

Е. С. Строев ишга якун ясаб, кўриб чиқилган масалаларнинг ғоят долзарб масала эканлигини таъкидлади. Қишлоқ хўжалигини ресурслар билан таъминлаш муаммоси партия XXVIII съезди махсус қабул қилган резолюцияда тегишлича акс этган. Етиштирилган ҳосилни нобуд қилмаслик ва шу йўл билан озиқ-овқат ресурсларини тўлдириш ҳамда истеъмол бозоридаги аҳволни юмшатиш учун деҳқонни ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш зарур. Қишлоқ меҳнатчилари катта қийинчиликлар олдида яна ёлғиз қолишларига йўл қўйиб бўлмайди. Одамлар тўғрисида ғамхўрлик қилишга алоҳида эътибор берилди, ҳар бир оиланинг фаровонлиги одамларнинг куч-ғайрати билан таъминланади. Деҳқонга кўмаклашсак — демак бутун халққа, бутун мамлакатга ёрдам берган бўламиз, — деб таъкидлади у.

Комиссия муҳокама қилинган масала юзасидан партия комитетларига тегишли тавсияномалар ишлаб чиқди, коммунист раҳбарларнинг мамлакатда амалга оширилаётган ислоҳотлар, жамиятдаги аҳволни барқарорлаштириш манфаатлари йўлида турли чоралар кўришга қаратилган ҳаракатларини маъқуллаб фикр билдирди.

(ТАСС).

НОЁБ ЖАРРОҲЛИК

ПАРИЖ, 10 июнь. (ТАСС мухбири Игорь Кулешов). Мутахассис-жарроҳлар Жан-Поль Куэти билан Дидье Иссэн Парижнинг «Бруссэ» касалхонасида ноёб операция қилдилар. Улар бир вақтнинг ўзида киши танасининг учта аъзосини кўчириб ўтказдилар.

Па-де-кале департаментининг Ле-туке-пари-плаж шаҳрида яшовчи ўн ёшли боланинг юраги, ўпкаси ва жигари бир вақтнинг ўзида алмаштирилди. Февраль ойларининг ўрталарида ўтказилган ва 16 соат давом этган операция ҳақида Франс пресс ахборот агентлиги ишончли манбаларга таяниб хабар қилди.

Ўн ёшли Жонга бахтсиз ҳодиса оқибатида ҳалок бўлган беш ёшли боланинг аъзолари кўчириб ўтказилган эди. Ҳалок бўлган бола билан операция қилинган Жоннинг ёшидаги фарқ унча ҳалақит бермади, дейишмоқда мутахассислар. Чунки Жон жисмоний жиҳатдан унча яхши ўсмаганди, кўринишига қараб 7-8 ёш бериш мумкин эди.

6 июнь куни касалхонадан чиқиб кетган Жон ўзини яхши ҳис қилмоқда, лекин ҳафтасига икки марта пойтахт шифокорларига кўриниб туришга мажбур, деб хабар қилишди боланинг ота-оналари.

1991—Алишер НАВОИЙ йили

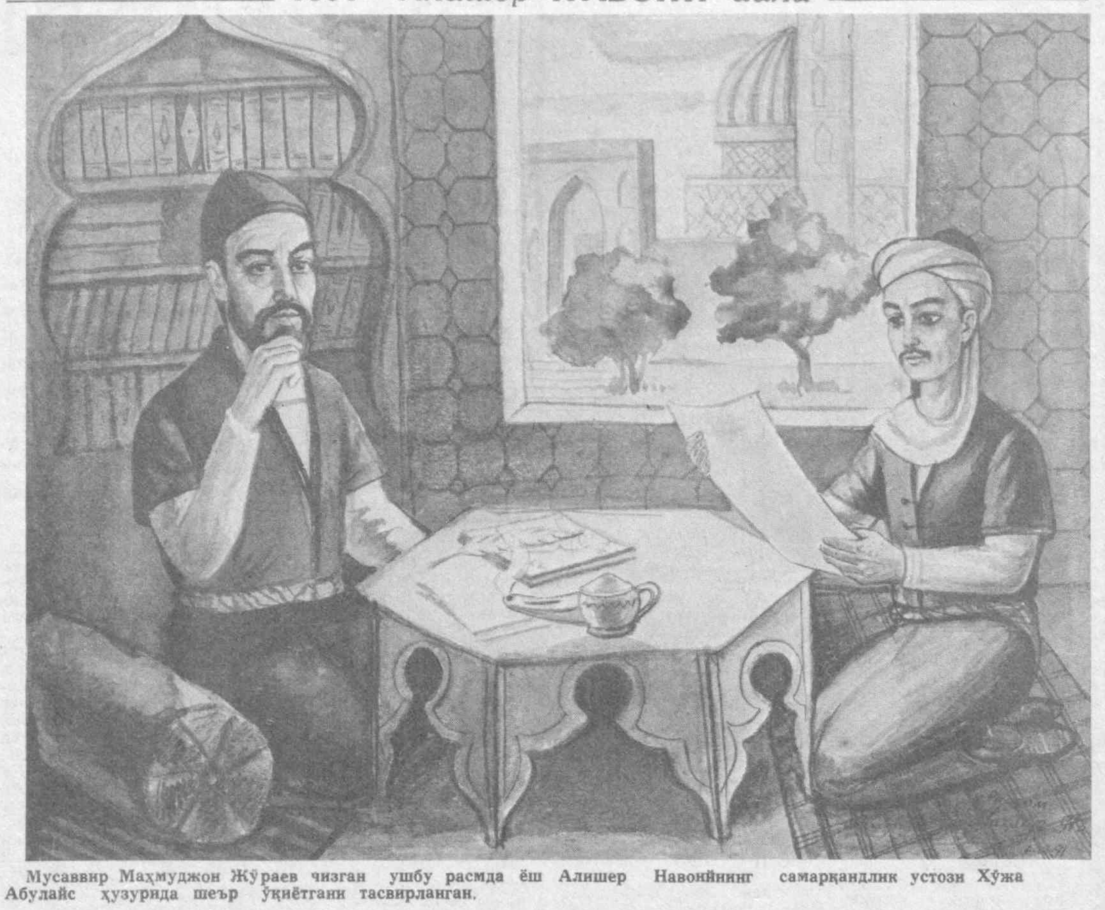

Мусаввир Маҳмуджон Жўраев чизган ушбу расмда ёш Алишер Навоийнинг самарқандлик устози Хўжа Абулайс ҳузурида шеър ўқиётгани тасвирланган.

ОДОБ ХУШДИР ОЛТИНДАН

Шундай буюк зотлар бўладики, улар ўз билими, дунёқараши ўткирлиги билан замондошларидан ўзиб кетади, асрлар оша ҳур фикрлари йўлчи юлдуз бўлиб йўлимизни ёритади. Ана шундай зотлардан бири Мир Алишер Навоийдир. У XV асрнинг буюк шоири, давлат арбоби, айни вақтда ўзбек тили ва адабиётининг асосчиси, ўзбек миллий маданиятига улкан ҳисса қўшган қомусий олим ҳам эди.

«Алишербек назири йўқ киши эди, — деб ёзади Мирзо Бобур «Бобурнома»да.— Туркий тил била то шеър айтубдирлар, ҳеч ким ончо кўп ва хўп айтқон эмас».

Ҳақиқатан ҳам ёзган асарлари, қолдирган илмий-адабий меросининг салмоғи жиҳатдан жаҳон ижодкорлари ичида у ёлқин юлдуздир. Ижтимоий ҳаётнинг шоир шуғулланмаган, у ҳақда ўз фикрини айтмаган соҳаси йўқ.

Биз ушбу ўринда аллома ижодининг бир қиррасига — инсон ва табиат муносабати масаласига тўхталмоқчимиз.

Навоий инсонларни табиатни севишга, чин инсон бўлишга даъват этган. Инсон — доно ва зийрак, ақл-фаросатли, юксак ахлоқли, фикрлаш-сўзлаш қобилиятига эга бўлгани учун, уни худо ҳайвонлардан ортиқ қилиб яратди дейди шоир:

Тангрики, инсонни қилиб
ганжи роз,
Сўз била ҳайвондин анча
имтиёз.
(«Ҳайрат-ул-аброр»).

Навоий ҳақиқий инсонни куйлар экан, бунда аввало, унинг адабини, хулқ-атворини биринчи ўринга қўяди, инсон учун энг муҳим нарса олтин-кумушу, мол-дунё эмас, балки унинг адабидир:

Олтун кумуш этма касб
давлат кунидин,
Ким тортар адаб улуси
меҳнат тўнидин.
Гар йўқтур адаб не суд
олтунидин,
Элнинг адаби хушроқ
эрур олтундин.
(«Назм ул-жавоҳир»).

Унинг таъкидлашича хушмуомалалик, камтарлик, ҳаё, сахийлик ҳам адабдир. Лекин ҳамма нарса меъёрида бўлгани яхши. Масалан, гадога сажда қилишдан кўра, унга пул берсанг —марҳамат кўрсатган бўласан. Ўрнидан туриб болага жой бериш — адаб эмас. Бола такаббур бўлиб ўсади, сен енгилтаклик қилган бўласан. Шунингдек, меъёр сўзлашда ҳам, овқатланишда ҳам зарур.

Кўп демак бирла
бўлмағил нодон,
Кўп емак бирла бўлмағил
ҳайвон.
(«Маҳбуб ул-қулуб»).

А. Навоий «Ҳайрат ул-аброр»нинг 30-бобида замондошларига (айни вақтда келажак авлодларга) қарата: «Хайру эҳсон қил. Чунки нима эксанг — ўшани ўрасан», деб ёзади. Ўзингда бўлса, албатта инъом бер. Агар иложини топа олмасанг, ақалли тил билан, сўз билан одамларга наф етказишга ҳаракат қил. Чунки одамни бир оғиз сўз билан хурсанд қилиш керак бўлган вақтда, унга хазина берсанг ҳам, у қарамайди.

Қандай инъом бўлмасин уни очиқ чеҳра, хушмуомалалик билан бер. Ширинсўзлик билан инъом бериш — худди патнисдаги мева устига гул-безак қўшиб бериш кабидир, деб уқдиради шоир.

Хайру эҳсон қилувчи — сахий одамдир. Қуръони каримда: «Енглар, ичинглар. Лекин исроф қилманглар» деб ёзилган дейди Навоий. Исроф қилишлик — сахийлик эмас. Оч туриб, тўққа нон беришлик ҳам сахийлик эмас. Улар қақраб ётган боғ устига ёғмай ўтиб, ёмғирни тоққа тўккан булутга ўхшайди.

Сахий одам — таъма қилмайди. Ҳотамтойдан сўрадилар: сахийликда ўзингга ўхшаганни кўрдингми? У деди: «Бир куни юз туя, саноқсиз қўй-қўзи пишириб хайру эҳсон қилдим. Иттифоқо, тоза ҳаво олгани ташқарига чиқдим. Орқасига ўтин ортган, қадди букилган чолни кўриб:

— Хабаринг йўқми, Ҳотам хайр-эҳсон қилиб, ошу нон бераяпти, дедим. Чол қаддини ростлаб:

— Қийналиб, машаққат чекиб топган пул, биров берган хазинадан афзалдир, — деб жавоб берди. Мен миннат қилдим. Унинг ҳиммати меникидан ортиқдир.

Навоий замона султони — Ҳусайн Бойқарони ҳам чин инсон бўлишга, яхши подшоҳлардан ибрат олишга чақирди. «Ҳайрат ул-аброр»да ёзади: «Халқ мевали боғ бўлса, шоҳ боғбон. Боғни сув бериб обод қил».

Халққа зулм қилиш ҳам адолатдан эмас. Кимгаки бу дунёда бир тикан киргизибсан, у сенинг кўксингга юзта ўткир тиғ уради. Ҳеч кимга, ҳатто чумолига ҳам озор берма, деб уқдиради шоир.

Буюк мутафаккирнинг фикрича, мамлакат ободонлиги, халқнинг турмуш тарзи, кўпинча давлат бошқарувчисининг маънавий поклигига, ақли ва одиллигига боғлиқ. У «Ҳайрат ул-аброр»нинг 59-бобида шундай ҳикояни ёзади: Шоҳ Баҳром овдан сўнг дуч келган уйга меҳмон бўлади. Унга битта қотган нон билан косада сув қўядилар. Уй вайрона, мезбон қашшоқ эди. Шоҳ сўраб-суриштирди. Мезбон айтди:

— Мана шу кўриб турганингиз, атрофи боғ-гулзор муҳташам сарой эди. Ундаги икки тегирмон кориз суви ҳамма ёқни обод қилар, биз тўқ-фаровон яшардик. Лекин юрт подшоҳининг нияти бузилди шекилли, юртда одиллик йўқолди, баракахайр кўтарилди, одамлар хонавайрон бўлдилар. Шу қаторда биз ҳам.

Эшитганларидан тўғри хулоса чиқарган шоҳ адолатли бўлишга, эл-юртга меҳрибон-ғамхўр бўлишга аҳд қилди. Шу пайт бир одам келиб, кориздан сув келаётганини айтди... Навоийнинг бу ўгити ҳозир ҳам ўз аҳамиятини йўқотган эмас, Айниқса, ҳозир мамлакатимизда оғир иқтисодий аҳвол юз берган чоғда баъзи раҳбарлар бундан тегишли хулоса чиқариб олсалар ёмон бўлмасди.

Навоий инсонлардаги юксак ахлоқий фазилатларни куйлаш билан бирга, у ҳаётда ҳам ўз эътиқодига содиқ қолган. Машҳур тарихчи — олим, шоирнинг замондоши Хондамир ўзининг «Макорим ул-ахлоқ» асарида унинг шоҳ билан бирга овга чиққанини тасвирлайди. Навоийнинг чодирига ғуррак ин қуради ва жўжа очади. Тарихчининг ёзишича, ғуррак болаларини учирма қилмагунча чодир йиғиштирилмаган ва ҳатто уларга қараб тургани учун Хожа Ҳоса Бахтиёрга маош берган экан.

Бир куни шоир эгнига илашиб қолган чумолини ўз инига яқин жойга қўйиб, кейин намоз учун масжидга киргани ҳақида ёзади, Хондамир. Жониворларга, умуман тирик табиатга озор етказмаслик, уларга ғамхўрлик қилиш савоблигини билган шоир умр бўйи ўз эътиқодига содиқ қолди.

К. ТЕШАБОЕВ,
ўқитувчи.

АХБОРОТ

ЯНГИ ДАВОЛАШ МАСКАНИ

«Навбаҳор» жамоа хўжалиги маъмурияти, (Риштон райони) меҳнат аҳли саломатлигини муҳофаза этишга алоҳида эътибор бераётир. Яқинда колхоз маблағи ҳисобига янги даволаш муассасаси бунёд этилганлиги фикримизнинг далилидир. Бу шифо масканида болалар ва катталар, тиш даволаш ва физиотерапия бўлимлари мавжуд. Айни пайтда хўжаликда қариялар уйини барпо этиш мўлжалланмоқда.

С. КАРИМОВ.

ЁРДАМ ЖАМҒАРМАСИГА

Сирдарё район электр тармоқлари идораси ходимлари Ангрен шаҳри яқинидаги Жигаристон қўрғонида рўй берган табиий офат муносабати билан маҳаллий аҳолига ёрдам бериш истагини билдирдилар. Яқинда ўтказилган йиғилишда нурчилар бригадаси бошлиғи Бегмат Тўйчиев, назоратчи Тамара Сидоренко, алоқачи Галина Скоблева, монтёр Фахриддин Ашуров, техник Роза Хан, ҳайдовчи Милвали Низаниев бир кунлик иш ҳақларини ёрдам жамғармасига ўтказишга қарор қилдилар. Умуман идора ходимлари 826 сўм маблағ ажратдилар.

А. БУРЛИЕВ.

ЁЗГИ ТОМОШАХОНА

Калинин номли жамоа хўжалигининг (Ғиждувон райони) 6-бригадаси ҳудудида қурилиш қиймати 90 минг сўм бўлган ёзги томошахона бунёд этилмоқда. Облоқул Хўжамов сардорлик қилаётган бинокорлар бу маданий масканни тез фурсатда фойдаланишга топширишга аҳд қилдилар.

Жамоа хўжалиги бошқаруви келажакда ҳар тўртта қишлоқдан бирида мана шундай ҳордиқ маскани барпо этишни режалаштирди.

Б. ЭГАМОВ.

ХОНАДОН БОҒЧАЛАРИ

Пахтакор шаҳри ва давлат хўжаликларида айни кунларда 35 та хонадон боғчалари фаолият юритаяпти. Уларнинг ҳар бирида жажжиларнинг яйраб ўсишлари учун барча шароит мавжуд.

Кичкинтойлар ранг-баранг ўйинчоқлар, юмшоқ ўриндиқлар билан таъминланган. Тарбиячи, ошпаз ва ўғил-қизлар вақтида тиббий кўрикдан ўтказилиб турибди. Яқинда Пахтакор районида бўлиб ўтган боғчалар иши бўйича вилоят кенгашининг иштирокчилари Т. Қосимбекова, Л. Андриенка, Х. Баширова, В. Кураева мудирлик қилаётган муассасаларда бўлиб, тарбиявий ишлар яхши йўлга қўйилганлигини қайд этдилар.

А. ЭШМУРОДОВ.

ГУЛ СЕҲРИ

Тельман номли жамоа хўжалиги (Наманган райони) иссиқхоналарида турли сабзавотлар билан бирга ранг-баранг товланувчи гуллар етиштирилмоқда. Уларни Карим Мусаев қалб қўри билан парвариш қилмоқда.

Шу кунгача мижозларга 100 минг донадан зиёд гул етказиб берилди. Айни пайтда яна 30 минг тупи очилиш арафасида.

А. ХОЛМИРЗАЕВ.

Қари билганни пари билмас

ГУЛЖОН МОМО

Беруний районидаги «Халқобод» шўро хўжалигида 101 ёшли Гулжон Оқмирзаева деган мўътабар аёл истиқомат қилади. Унинг ҳаёти — бутун бир тарих. Кексаю ёш ҳурматини жойига қўяди, хонадонидан одам аримайди. 1890 йилда таваллуд топган Гулжон момо беш нафар фарзандни тарбиялаб, вояга етказди. Невара-чевараларининг ўзи 80 дан зиёд. Биз яқинда Гулжон момо ҳузурида бўлиб, кўпни кўрган пиру бадавлат онахон билан узоқ суҳбатлашдик.

— Инсон умри мисоли дарё, болам, — дейди у ўйчанлик билан. — Изнсиз оқиб ўтавераркан. Кечагидек эсимда: Оқмирза исмли йигитга фотиҳа қилишгач, ҳафта ўтмай тўйимиз бўлди...

Орага бир дақиқалик сукут чўкди.

— Кеча қишлоғимизда бўлган бир тўйга боргандим. Шамоллаб қолибман чоғи, овозим бўғилаяпти, — онахон хижолат тортгандек, жилмайди-да, яна сўзида давом этди: — Авлод-аждодимиз чорвачилик билан шуғулланган. Бу бизга азалий мерос. Раҳматли чолим содда бўлгани билан бир сўзли, қаттиққўл эди. Бир-биримизга бақириш-чақириш нелигини билмасдик. Қизимиз Уриет дунёга келганда бир қувондик. Тавасхон, Умидой, Гулимой, Майрамбеклар туғилганда яна суюндик. Худога шукр, фарзандларим одобли, меҳнатсевар чиқди. Бошимда соябон, ўзларидан кўпайишаяпти. Майрамбекнинг 9, Умидойнинг 11, Уриетнинг 3, Гулимойнинг 7, Тавасхоннинг 13 фарзанди бор. Ҳаммалари невара кўришди. Қарияларимиз қиз узатилаётганда, ўғил уйлантирилаётганда бекорга «қўша қаринглар», деб ният қилишмайди. Бунинг тагида катта маъно бор. Ҳозирги ёшлар ўртасидаги қўйди-чиқдиларни эшитиб, ҳайрон бўламан: нимани талашишади? Ундан кўра бир-бирини тушуниб, аҳиллик билан меҳнат қилишса, олам гулистон. Турмуш ўртоғим билан нимагаки эришган бўлсак, ҳаммаси аҳиллик орқасидан. Кўп йиллар йилқи боққанмиз. Бир пода йилқи, чиғир орқали сув тортиш менинг гарданимда эди. Лекин ҳеч қачон нолимаганман. Чунки раҳматли чолим доим ҳамдард, мададкор эди.

— Момом тўғри айтаяптилар, — суҳбатга қўшилди келинлардан бири Сулувхон опа. — Ҳалол меҳнат қилган кам бўлмайди. Ўтган йили ижарага 4 гектар ер олиб, чигит экдик. Ҳосил яхши бўлди: 20 центнер ўрнига 30 центнерни ташкил этди. Даромад ҳам шунга яраша. Хонадонимиздаги қут-барака аввало меҳрибон момомиз туфайли. У киши бизни ўзаро оқибатли бўлишга, камтарликка ўргатадилар.

Мен Гулжон момога разм солдим. У хотиржам, ташқарига кўз тикканча ўй суриб ўтирарди. Баҳор осмони мусаффо, боғлар эндигина гулга кира бошлаган. Қалдирғочлар чарх уриб учади.

— Одам қаригандан кейин фақат хотиралар билан яшаркан, болам, — деди у бироздан сўнг. — Етказганига шукр. Ўзим асли Бухоро вилоятининг Томди районида туғилганман. Тақдир экан: бахтимни, насибамни қорақалпоқ юртидан топдим. Э, бу бош нималарни кўрмади, дейсан. Фуқаролар уруши, колхозлаштириш ташвишлари, Улуғ Ватан уруши... У пайтларда ўзимиз буғдой экардик, унни тегирмонда тортардик.

— Ҳар ҳолда ўз пешона теринг билан ишлаб топилган нон тотли бўлса керак?

— Ҳа, албатта. Аммо бунинг ҳам бир дунё машаққати бор. Буғдойни кимнингдир тегирмонида тортиш, сўнг уни елкалаб уйга олиб келиш керак. Инсоннинг боши — тақдирнинг тоши. Буни аччиқ тажрибамдан яхши биламан. Раҳматли чолим отбоқар эмасми, гоҳо ҳафта-ўн кунлаб яйловларда қолиб кетарди. Кейин Улуғ Ватан уруши бошланди. Бу пайтда Оқмирза оғангиз 70 дан ошиб қолганди. Қайнимизни фронтга жўнатдик. Йил ўтмай, қора хат келди. Айрилиқ азобини ўзинг тушунасан. Шу туфайли тўрт-беш йил олдин неварамиз афғонда ҳарбий хизматни ўтаб қайтганда дийдор кўришганимизга минг қатла шукр қилганмиз. Ахир, бугун ой бориб, омон қайтмаётган, совуқ жисми темир тобутларда лопиллаб келаётган жигарбандларимиз йўқ эмас.

Онахоннинг ҳорғин юзига, ҳаяжондан титраётган бармоқларига, оппоқ сочларига тикилиб туриб, хаёлга толаман. Қайсидир донишманд: «Кексая олиш —санъат, унга ҳамма ҳам муяссар бўлавермайди», деган экан. Бу ҳикмат замирида катта маъно бор. Йиллар ўтган сайин инсон ақли тўлишиб, билим ва тажрибаси бойийди, ҳаёт ва тириклик моҳиятини теранроқ англайдиган бўлади. Бунга Гулжон момо жонли мисол. У билан суҳбатлашсангиз, бир олам завқ туясиз, фикрингиз тиниқлашади. Момо ҳозир мамлакатимизда, жумҳуриятимизда амалга оширилаётган ўзгаришларга бефарқ эмас. Ҳар бир сўзидан халқона донишмандлик ёғилиб туради. Хонадонда оила, никоҳ масалаларига жиддий ёндашиш одат тусига кирган. «Ҳар ким севгани билан қўша қарисин, — дейди Майрамбек оға. — Онажонимиз бизга шундай ўргатганлар. Қизимиз Мейрихонни ўзбек хонадонига узатганимизда ўзлари оқ фотиҳа берганлар. Кўнгил иши нозик. Ҳар ким ўз тақдирини ўзи белгилагани маъқул. Ана шунда кейинчалик афсусланиб юрмайди».

Ҳақ гап. Маълум бўлишича, момонинг катта қизи — Уреит опа Қозоғистоннинг Чимкент вилоятида, невараси — Сорагул Хоразм вилоятида, Мейрихон қўшни Амударё районида яшашаркан . Турмушлари яхши, тинч.

Энг муҳими, фарзанд ота-она қадрини билсин, тушунсин, — дейди онахон қувонч ёшларини артаркан. — Худога шукр, ўғил-қизларим, невара-чеварларим бир-биридан ақлли, меҳрибон. Бириникидан келсам, иккинчиси навбат кутиб туради. Она учун ҳамма фарзанд азиз. Аммо Тавасхон ўғлим жуда ажойиб-да, худди отасининг ўзи. Қуйиб қўйгандек. Ҳозир Урганч шаҳрида яшайди.

— Отага ўхшаган фарзандлар бахтли бўлади, дейишади.

— Бўлса бордир. У 13 фарзанднинг отаси. Рўзғори бут. Хотини қизимдек бўлиб қолган. Шуларнинг дуойи жонини қилиб ўтирибманда...

Онахон теварагини ўраб олган невараларини таништирди: Фозилбек, Динора, Исобек, Комила, Мусобек, Улбону, Галимбек, Донобек. Булар иккинчи ўғли Майрамбекнинг фарзандлари экан. Буви жажжилар даврасида янада қувноқ, бахтли эди, назаримизда.

— Узоқ яшашнинг сири нимади? — сўраймиз момодан.

— Иложи борича меъёрида овқатланиб, кўпроқ меҳнат қилиш керак.

— Ҳозир, масалан, кўпроқ қайси таомларни севиб истеъмол қиласиз?

— Мен одатда овқат танламайман. Ҳар қайсисидан оз-оздан ейман...

Қари билганни пари билмас. Гулжон момонинг гапларини тинглаб туриб, шу нақлни эсладим. Суҳбат асносида у кейинги йилларда миллий байрамимиз — Наврўзнинг шоду хуррамлик билан нишонланаётганидан, эзгу урф-одатларимиз қайта тикланаётганидан мамнунлигини изҳор этди.

— Одамни қайғу қаритади, болам...

— Демак, сиз ўтган умрингиздан мамнунсиз?

— Гап бунда эмас. Эътиқод билан яшашда ҳикмат кўп. Инсон қийинчиликларни енгиб, эртанги кунга ишониб яшаши керак. Ана шунда ҳаёт янада гаштли бўлади. Ахир, дунё фақат ўйинкулгидан ёки байрамлардан иборат эмас-ку.

Мўътабар онахонга тикиларканман, унинг бир асрдан ошганига ишонгим келмайди. Ҳали хийла тетик, бардам. Қарашлари ўткир, қулоғи яхши эшитади. Нуроний чеҳрасидан меҳр ва саховат ёғилаётгандек. Гулжон момо билан хайрлашарканмиз, унга сиҳат-саломатлик, тетиклик тиладик.

Л. ХУЖАНИЕЗОВА.

ПОЛ ПАЛА— БУЙРАККА ДАВО

Касалликнинг сира ҳам яхшиси бўлмайди. Ҳамма дард ҳам инсон умрига завол. Лекин шундай бўлса ҳам, барча касалликлар ичида буйрак, пешоб йўли хасталиклари алоҳида ажралиб туради. Жумҳуриятимиз аҳолисининг асосий қисми — деҳқонларимиз кўпинча зах шароитда меҳнат қилишгани (суғориш, чопиқ, ўтоқ қилиш ва ҳоказо), шаҳарлардаги кўп уй-жойлар, корхоналар бетондан қурилгани, аксарият ичимлик сувларимиз кимёвий моддаларга «тўйиниб» кетгани, ейдиган мева, полиз маҳсулотлари ва сабзавотлар таркибида нитратлар ҳамда бошқа оғу моддалар кўпайгани, экологик аҳволнинг издан чиққанлиги сабабли ҳозир бизда 1 миллиондан ортиқ сурункали пиелонефрит, цистит, уретрит билан оғриган беморлар қайд этилган.

Кейинги пайтда турли хил хасталикларни шифобахш ўсимликлар ёрдамида даволашга катта эътибор берилаётир. Хусусан, буйрак ва пешоб йўли хасталикларини даволашда буйрак чойи барги, оқ қайин куртаги, айиқ мева барги ва бошқа ўсимликлар тавсия этилади.

Шри Ланка (Цейлон)да ўсадиган Пол пала (ботаник атамаси Тукли Эрва) ўсимлигининг ер устки қисми бутун жаҳон тан олган буйрак хасталигини даволовчи воситалардан биридир. Бу маҳсулот мамлакатимизга ғоят чекланган миқдорда сотиб олинади, чунки валюта тўлаш керак.

ЎзССР Фанлар академияси қошидаги Ботаника боғининг шифобахш ўсимликларни жумҳурият шароитига мослаштириш лабораторияси ходимлари ва ЎзССР Соғлиқни сақлаш вазирлиги «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмаси қошидаги «Лекраспромхоз» совхози заҳматкашларининг ҳамкорликда олиб борган ишлари натижасида бу ўсимлик бизнинг шароитимизда ўстирила бошланди.

Агар 1988 йилда 1 гектар майдонда бор-йўғи 200 килограмм маҳсулот етиштирилган бўлса, 1989 йилга келиб, бу кўрсаткич 2 баробар ортди. 1990 йилга келиб, ялпи ҳосил 1,5 тоннага етди. Жорий йилда эса режалар янада катта. Етиштирилган уруғлик юқорида айтиб ўтилган оғир хасталикларга чалинган беморларнинг эҳтиёжини бир қадар қондириш имконини беради. Энди гап фақат етарли миқдорда экин майдонлари ажратиш ва ажойиб шифобахш ўсимликни етиштиришни яхши ташкил қилишда қолган. Бу ўсимликдан тайёрланган дори турларини жумҳуриямизда ишлаб турган гиёҳшарбат масканларида харид қилишни йўлга қўйиш керак.

Ш. УСМОНОВ,
М. ЮСУПОВ,
жумҳурият «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассислари.

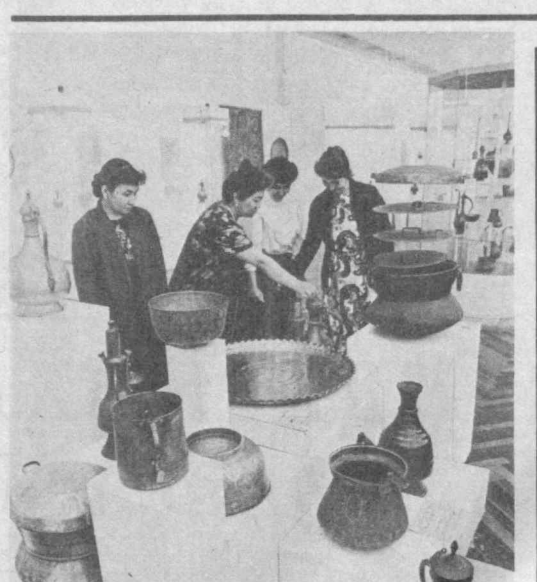

Осори-атиқалар макони ҳисобланган ўлкамизда мисгарлик, темирдан антиқа буюмлар ясаш тарихи қадимийдир. Бироқ бу ҳунарга оид намуналар шу кунгача бир масканда тўпланмаган, намойиш қилинмаган эди. Самарқандда, Акмал Икромов номидаги Ўзбекистон тарихи, маданияти ва санъати давлат музейи залида «Ўзбекистон бадиий буюмлари» кўргазмаси очилди.

СУРАТДА: ота-боболаримиз қўли билан яратилган бетакрор ва нафис буюмлар кўргазма залида.

Р. ҒАФУРОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

ХОРИЖ ХАНДАСИ

Тиш дўхтири қатнаб даволанувчи мижозга деди:

— Пармалашни бошлагагимда бор кучингиз билан бақиринг!

— Нима учун?

— Кўряпсизми, футбол ўйинини олиб эшиттиришларига ярим соат қолди. Бу ерда эса ҳали ўн киши навбат кутиб турибди.

●

Анжела ишқий шеърлар тўпламини ўқимоқда эди. У дафъатан ҳайрат-ила эрига деди:

— Азизим, биласанми, манави Петрарка бундан 20 йил муқаддам менга бағишлаган шеърингни ўғирлаган экан?

●

Кичик Пьер мактабдан қайтгач, отаси ундан сўради:

— Қани, айт-чи, янги муаллима қандай экан?

— Менга ёқди. Афсуски, икковимизнинг ёшимиз ўртасида катта фарқ бор...

• Спорт • Спорт • Спорт

УЧИНЧИ ЎРИН

Мамлакат чемпионатининг биринчи гуруҳида футбол бўйича ўтказилган навбатдаги тур учрашувларида ҳам ғолиблик учун кескин кураш борди. Пировардида ўн бир ўйинда дарвозаларга 31 та тўп киритилди. Шулардан 16 таси майдон эгалари, 15 таси меҳмонлар ҳисобига ёзилди. Беш учрашувда мезбонлар ғалаба қозондилар. Уч ўйинда меҳмонларнинг қўли баланд келди, шунча учрашувда дуранг натижа қайд этилди.

Ўйинлар жадвалида якка пешқадамлик қилаётган «Тилигул» мавсумда илк маротаба мағлубиятга учради. Тираспollик футболчилар Черновци шаҳрида маҳаллий «Буковина» жамоасига 0:1 ҳисобида ютқаздилар.

Иккинчи ўринда бораётган «Ротор» Фарғонада «Нефтяник» жамоасининг меҳмони бўлди. Кескин ва жанговар ўтган ўйинда омад меҳмонларга боқди. Натижада улар 3:2 ҳисобида устун келиб, жамғармаларидаги очколар сонини 17 тага етказдилар.

«Навбаҳор» навбатдаги ғалабани қўлга киритди. Наманганлик футболчилар бу сафар Олмаотанинг «Қайрат» жамоасини қабул қилдилар. Учрашув давомида ҳужумкорликда тўп сурган майдон эгалари меҳмонлар дарвозасига жавобсиз учта тўп йўлладилар. Бу ютуқдан сўнг очколар сонини 17 тага етказган «Навбаҳор» ўйинлар жадвалининг учинчи поғонасига кўтарилди.

Энг йирик ҳисоб Абовян шаҳрида қайд этилди. Ставрополь динамочилари маҳаллий «Котайк» жамоасини 6:1 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Бошқа учрашувлар қуйидаги натижаларни берди: «Шинник» (Ярославль) — «Пардаугава» (Рига) — 3:0, «Локомотив» (Нижний Новгород) — «Зенит» (Ленинград) — 0:0, «Нефтчи» (Боку) — «Геолог» (Тюмень) — 2:2, «Динамо» Сх — «Уралмаш» (Свердловск) — 2:1, «Зимбрул» (Кишинёв) — «Таврия» (Симферополь) — 0:2, «Факел» (Воронеж) — «Кубань» (Краснодар) — 2:1, «Текстильщик» (Камишин) — «Ростсельмаш» (Ростов) —0:0.

Биринчи гуруҳда ҳамон «Тилигул» жамоаси пешқадамлик қилаяпти. Тираспollик футболчилар ҳисобида 18 очко бор. Иккинчи ва учинчи ўринларни эгаллаб турган «Ротор» ва «Навбаҳор» 17 тадан очкога эга.

ТАЖРИБА ҚЎЛ КЕЛДИ

Олий гуруҳда мамлакат биринчилигининг (регби) навбатдаги учрашувлари бўлиб ўтди. Кучлилар сафида республикамиз шарафини ҳимоя қилаётган Тошкентнинг «Звезда» жамоаси Олмаота армиячиларини қабул қилди. Маълумки, олмаоталиклар олий гуруҳдаги тажрибали жамоалардан ҳисобланишади. Улар бир маротаба ҳурмат шоҳсупасининг учинчи поғонасига кўтарилиб, бронза медали билан тақдирланишган.

Учрашувнинг биринчи бўлими пойтахтлик регбичилар устунлигида ўтди. Лекин кейинчалик меҳмонлар бор маҳоратларини намойиш этиб, ўйинни ўз фойдаларига (20:17) якунладилар.

Муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

БУЮРТМА № 5566. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 23.15. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12